
Butlletí Excursionista de Catalunya

Els tresors dels Borja a la Seu de Xàtiva

FOREN els Borja una nobilíssima estirp, el gloriós llinatge de la qual va lligat amb la història medieval de la nostra estimada regió. En les centúries xv^a i xvi^a foren fanals de tan gran lluminositat que la irradiaren, no solament pel reialme valencià, sinó també per tota Europa, per la cristiandat i fins pel nou món recentment descobert, amb la colla admirable de purpurats i guerrillers de les dues branques de la parentela borgina de Gandia i Xàtiva (allà els ducs reials i aquí els pontífexs). Sobresortiren Anfós i Roderic de Borja (que després foren Calixte III i Alexandre VI. D'aquests homes que foren grans personatges en la història de la humanitat, conserva la collegiata de Xàtiva preades penyores com a fruit de llur valer i de llur pietat.

En aquesta històrica ciutat i en la baronia de Canals (La Torreta) hi ha les cases pairals dels Borja; les seves sepultures es conserven repartides entre els temples de la Seu i Sant Francesc. Escuts i retrats d'aquests papes setabenses es troben a tot arreu. Calixte III té erigida una estàtua enfront l'església major, i, en projecte, un altre monument el seu nebot, el calumniat pontífex Alexandre VI. Però on més campeja el record d'aquests dos papes és, sense dubte, dintre la Seu. En la primitiva obra gòtica (en el solar de la mesquita) varen tenir capella, amb dret d'enterrament, la qual manà bastir Anfós de Borja (llavors Cardenal, i després

papa Calixte III) dedicada a Santa Anna. Allí foren enterrats en Roderic i na Francesca, pares del purpurat, com també les seves germanes na Joana i na Isabel, aquesta última mare de l'altre pontífex. És la única dona del món que era germana d'un papa i mare d'un altre. Per mediació de na Joana, en absència del fundador, fou edificada la fastuosa capella de pedra d'artística factura. Fou enderrocada en edificar l'amplíssima Séu del segle xvii; i les restes es recolliren en el Museu Municipal de Belles Arts de Xàtiva, les quals consisteixen en engrelats cardins, trilòbuls de l'arc toral, estàtues ja decapitades, un capitell blasonat amb un àngel que sosté l'escut cardenalí, i altres pedres del segle xv. En la Seu i al mateix lloc de la capella i de les sepultures, es conserva el magnífic tríptic pintat per Jaume Baço (a) Jacomart. Com es pot veure en el fotogravat que oferim als lectors del *Butlletí* representen, les meravelloses taules, a Sant Agustí, Santa Anna i Sant Anfós; i com a restes del descalabrat políptic hi són sobreposades dues taules més que representen el baptisme de Sant Agustí i la casulla donada per la Verge a Sant Anfós; s'ha perdut llastimosament el calvari que rematava el retaule, així com el sòcol; i a més la primitiva marqueteria daurada. En una taula extrema apareix el retrat del cardenal Borja en petita figura, agenollat, orant a Sant Anfós.

A més d'aquest retaule, considerat com la joia més estimable de l'art primitiu pictòric valencià, tenim en aquesta església una porta tallada, amb l'escut pontifici borgia, el retaule preraphaelista de la Pietat tramès des de Roma per Alexandre VI, per conducte del pintor Pau de Sant Leocadi de Regio, i, en el tresor de la sagristia, una arqueta de vori de tarasea dels Embriagi (renaixement venecià del segle xv) així mateix un calze pontifici de plata i or semblant als del mateix origen de València i Gandia; una butlla (diploma miniaturat en pergami) i altres valuosíssims records, com reliquiaries, teles, etc.

Més encara; la majestuosa custòdia processonal de finals del segle xv, art català de Lleyda, que fou fabricada, segons tradició, com la de Toledo, amb plata treta d'Amèrica per Colom, tramesa per Ferran II el Catòlic al papa setabense i donada per Alexandre VI a l'església major de Xàtiva, on fou batejat, per oferir-la a Déu en una custòdia. Aquesta fou restaurada i daurada a València en el segle xvii.

Contemporanis dels papas setabenses es conserven en la ciutat riberenca del Xúquer la creu de pedra o pedró del camí vell de València (avui al museu), els retaules de Sant Feliu (ermita romànica

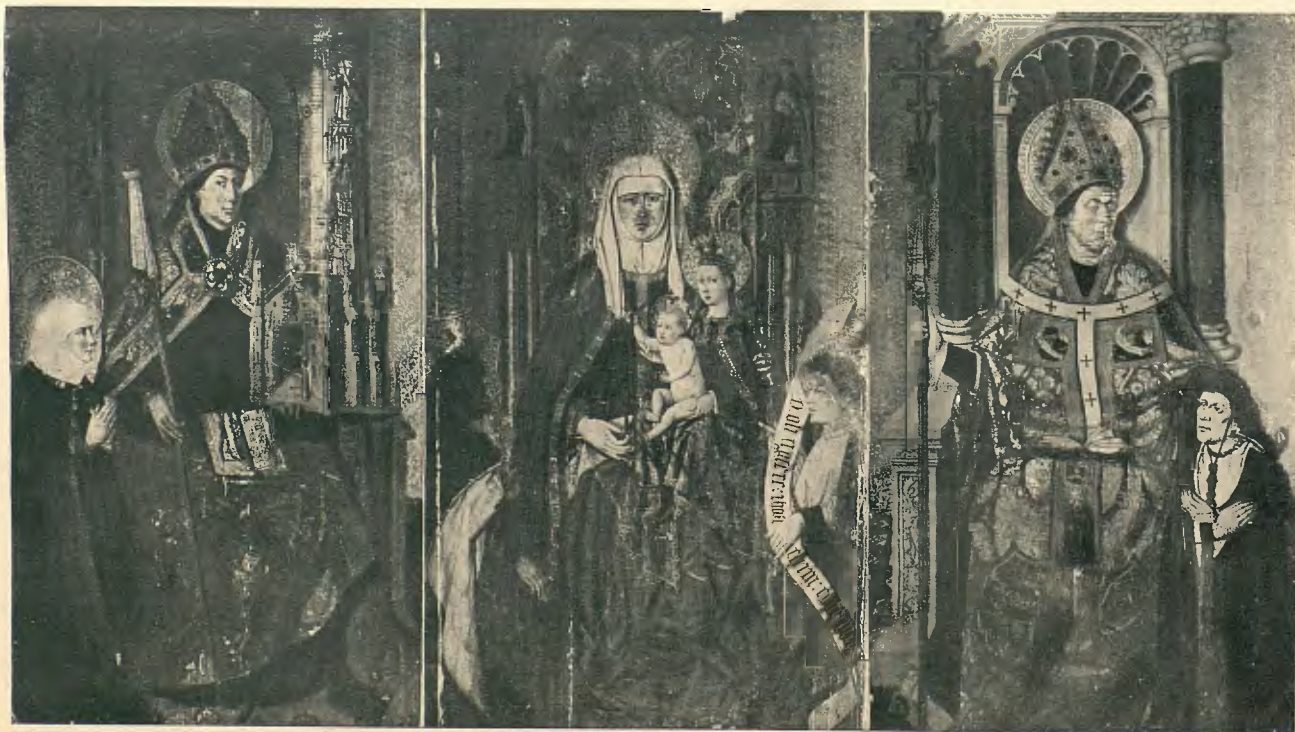
Ol. O. Sarthou

XÀTIVA: RETAULE MAJOR DE L'ERMITA DE SANT FELIU

el. G. Sarthou

XÀTIVA: TAULA DE LA MAGDALENA

Ar. G. Sordou

XÀTIVA: TRÍPTIC PROCEDENT DE LA CAPELLA PONTIFICIA DE LA SEU

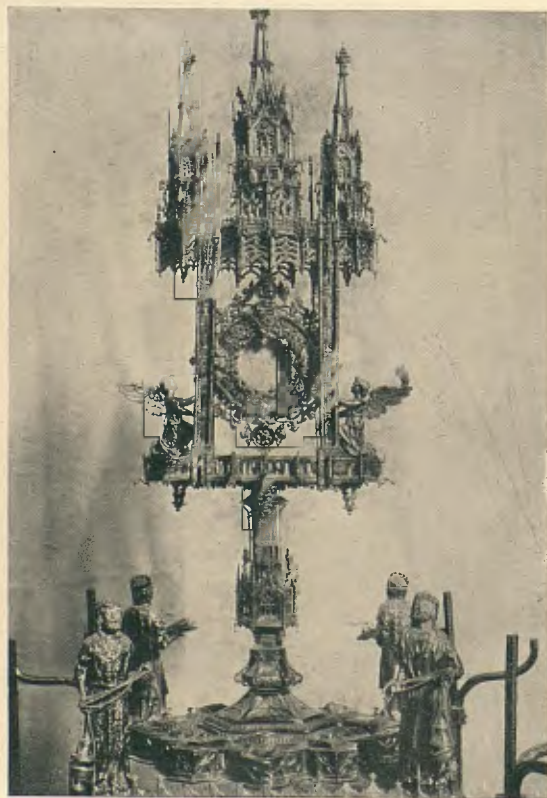

XÀTIVA: PILA I CAPITELL DE L'ESGLÉSIA DE SANT FELIU

©ls. C. Sarthou

XÀTIVA: CREU DEL CAMÍ DE VALÈNCIA

XÀTIVA : CUSTÒDIA PROCESSIONAL

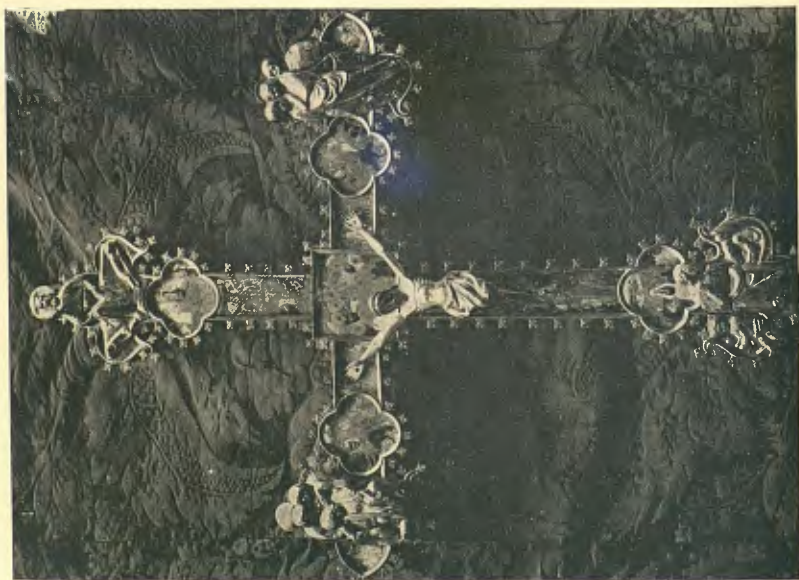

Cis. O. Sarthou

XÀTIVA : IMATGE DE LA VERGE DE LA SEU

XÀTIVA : ARQUETA DE VORI

Dis. G. Sarthou

XÀTIVA : CREU PROCESSIONAL DE LA SEU

de la muntanya), la meravellosa creu d'esmalt de la Seu, que és una joia riquíssima sense parió en el reialme i, especialment, la Verge de la Seu patrona de la ciutat (escultura del segle XIV) venerada pels dos pontífexs, vuit cardenals i molts bisbes fills de Xàtiva.

CARLES SARTHOU I CARRERES

La Serra del Guadarrama en skis

DESIGNATS per la Secció d'Esports de Muntanya, un dels darrers dies del passat gener, empeníem el viatge cap a Madrid, els skiadors del CENTRE Joan Andreu, Josep M.ª Gallea, Agapit Vallmitjana, Jofre Vila i jo, per tal de participar en la cursa de fons que el dia 30 havia de disputar-se al port de Navacerrada. Així quedaria designat l'equip que en representació d'Espanya i per compte del Comitè Olímpic Espanyol, tindria d'anar a Chamonix la primera quinzena de febrer, a prendre part en les curses de la Segona Copa de França, que, com de costum, es disputa entre nacions.

Sortits de Barcelona el vespre del divendres 28, l'endemà matí ens rebien a l'estació de Madrid un grup d'amics i directius de la «Federación Española de Alpinismo», del «Club Alpino», i del «Peñalara». Amb ells tinguérem un ràpid canvi d'impressions, i ens aconsellaren que aquella mateixa tarda sortíssim cap a la «Sierra», puix ens seria més fàcil d'examinar una mica el terreny i el recorregut de la prova de l'endemà.

A les 2 de la tarda preníem el tren de Cercedilla, en el qual a més de nosaltres i dels que ens acompanyaven, s'aplegaren un crescut nombre de skiadors.

El temps es mantenia emplujat, i la pluja de Madrid era ja neu a Cercedilla. Aquesta població ens va semblar ésser el millor punt de partida per anar cap al Guadarrama, puix d'allí arrenca el tranvia elèctric que puja al port de Navacerrada, el qual, amb aquesta facilitat, és avui el punt més concorregut de tota la serralada. També des de Cercedilla es pot anar, seguint la carretera i el camí veïnal durant una hora, fins l'«Albergue de la Fuenfría», dessota el port d'aquest nom.

La major part dels skiadors prenguerem el tramvia que ens menaria dalt al port de Navacerrada. En no gaire estona arribàvem al punt terminal. Hi havia ben bé un metre de neu, i queia, a més, una seguida nevada. Ben a prop del port, aplegats, hi ha varis edificis. Els tres més grans són: l'Hotel del Guadarrama i, una mica més amunt, el Xalet del «Club Alpino», inaugurat l'any passat, i el del «Peñalara» que per fora sembla ja enllestit. Per dins encara que quedava molta feina a fer ja s'havia habilitat provisionalment i inaugurat pocs diumenges abans la part destinada a menjador. Ens trobàvem a tres hores de Madrid, amb un tren que ens havia dut fins allí als 1.800 metres i amb moltíssima neu.

Com que seguia nevant i fent torb, no ens fou possible d'aprofitar les darreres claredats per sortir i fer-nos una mica de càrrec del terreny i recorregut de la cursa.

Vàrem ésser hostes, aquella nit i la següent, del Club Alpino que ens va donar acolliment en el seu magnífic Xalet. Els seus directius, especialment els senyors Marzal i Botella, ens ompliren d'atencions. Particularment els dec agraïment, puix en fer el canvi de tren a Cercedilla els meus skis quedaren oblidats a l'estació, i solament mercès al seu interès i bon zel, enviant propis i telefonant vaig aconseguir rebre'ls pocs minuts abans de començar-se la cursa.

El dia 30 va aixecar-se amb un temps de la més gran magnificència i claredat. La neu caiguda la vetlla i durant la nit, lluí al sol per boscúries i serrats, i tot plegat feia suposar unes condicions ideals per a la cursa anunciada. Vers les 10 arribaren, com de costum, els moltíssims viatgers que el mateix matí—dues hores abans—havien sortit de Madrid.

Tot seguit fou donada la sortida a la cursa de selecció, que, en atenció a nosaltres, va descabdellar-se en la seva major part al llarg de la carretera de Navacerrada, i sempre per terreny fàcil i clar per tal d'estalviar-nos el perill de despistar-nos que suposava l'absoluta desconexença del Guadarrama. La sortida fou donada en grup, i, tal com s'havia convingut, la prengueren els corredors madrilenys senyors Ricard Arche, Josep Martín, Santiago Lopez i Enric Parache del Club Alpino Español i Manuel Pina de la R. S. A. Peñalara, tots cinc designats per la Federación Española de Alpinismo i nosaltres cinc que representàvem els skiadors catalans.

El recorregut fou el següent: Sortida en la carretera a prop dels Xalets—Port de Navacerrada—Cogorros (viratge) i retorn al port

—carretera de la Granja fins la Casa Quemada (viratge)—port i per la mateixa carretera fins al Xalet de Ventorrillo (viratge)—port de Navacerrada—carretera de los Cotos—serrat de les Guaramillas i arribada al mateix lloc de sortida. Total 28 quilòmetres, dels quals, més de 20 per carretera de molt desnivell.

L'organització i controlatge foren cosa perfecta, així com els auxilis als corredors (aliments i begudes durant la cursa). El públic s'interessà força pel pas successiu dels concursants especialment dalt del port, que el creuàrem quatre vegades.

Segons les dades oficials de la F. E. de Alpinismo, s'obtingué la següent classificació:

1. ^r	Ricard Arche . . .	C. Alpino .	2 h.	43 m.	11 s.
2. ⁿ	Josep Martín . . .	» .	2 »	46 »	20 »
3. ^r	Manuel Pina . . .	Peñalara .	2 »	46 »	38 »
4. ^t	Josep M. ^a Guilera .	C. E. de C.	2 »	56 »	8 »
5. ^t	Josep M. ^a Galilea .	»	2 »	58 »	28 »
6. ^è	Agapit Vallmitjana.	»	3 »	8 »	3 »

Retirats, quatre corredors: dos madrilenys i dos catalans.

Aquest resultat estimo que ha de satisfer-nos si, a més, es té en compte el desconeixement del recorregut, la nostra manca d'entrenament sobre recorreguts tan llargs i, per damunt de tot, la vàlua dels nostres rivals que assoliren el triomf en una lluita que resultà nobilíssima i plena d'esportivitat.

Tal com s'havia anunciat abans, els quatre primers quedaren seleccionats per anar a Chamonix, però jo vaig manifestar tot seguit als directius de la Federació, la meva gairebé absoluta impossibilitat de desplaçar-me en les dates del Concurs i els preguí que posessin un altre skiador en el meu lloc.

Després de la cursa fórem obsequiats amb un àpat en el gran menjador del Xalet de Peñalara. Assistiren directius dels dos Clubs i de la Federació, els jurats, els corredors i un bell estol de dames i senyoretes «peñalares». Hi era també el senyor Brandes president de la Federación Vasco-Navarra de Alpinismo i el senyor Rojas delegat de la Sociedad Sierra-Nevada i resultà ésser la primera vegada que, sense dubte, es trobaven aplegades representacions dels principals nuclis muntanyencs de la Península.

Finit l'àpat, a darrera hora de la tarda, quan la major part dels excursionistes es disposava a retornar a Madrid, manifestàrem el nostre desig de quedar-nos un dia més i fer l'endemà alguna ex-

cursió que ens permetés de conèixer millor aquelles muntanyes. Es brindaren a acompanyar-nos i aconseguiren fer-nos del tot agradable l'excursió, els amics senyors Díaz-Duque, Pina i Martínez-Simancas, i, plegats, passàrem una agradable segona vetlla al Xalet de l'Alpino.

L'endemà matí el temps tornava a estar embolicat. Nevava una mica fort i feia «ventisca». Això ens forçava d'abandonar la projectada travessia dels Siete Picos, sempre per la carena, des del port de Navacerrada fins al de la Fuenfría. Davant el mal temps i les seguides rufagades, els nostres amics, per tal que coneguésim alguna cosa, es decantaren per fer-nos seguir un altre itinerari per anar a sortir al mateix lloc, o sigui, al Xalet que a la Fuenfría posseeix «Peñalara». Sense enfilars-nos cap als Picos seguirem faldellant tota la serra pel costat Nord fins a trobar Collado Ventoso i, més enrera, el port de la Fuenfría.

Iniciem la ruta passant pel port famós, que ens fou obligat de travessar tantes vegades durant la cursa i seguim igualment pel mateix recorregut fins als Cogorros, on es trobava el primer control de viratge. Tot i la nevada, la bellesa d'aquell tros va delectar-nos millor i més a gust que durant el nostre anterior i precipitat pas en plena carrera.

Més enllà dels Cogorros ens calia endinçar-nos pel bosc seguit i constant que hauria resultat ben perdedor. Però un pacientíssim muntanyenc, n'Eduard Schmid, un dels dotze fundadors de «Peñalara», havia tingut la bona pensada de pintar en cada tronc, aquest si l'altra també, un enfilall de rodones grogues, amb tanta profusió que des de cada fita es veien, no una, sinó tres i fins quatre, tant en avant com enrera. Cada pi assenyalat portava pintades en la fusta viva dues rotllanes, una a cada banda del tronc, de faísó que mai cap senyal apareixia poc visible o vista d'escorç, sinó que totes elles es distingien precises d'un bon tros lluny.

Seria curiós d'esbrinar els centenars i àdhuc milers de senyals escampats a banda i banda dels pins en un trajecte de varies hores de bosc, i el seguit de mesos que significava fer una tasca així, aprofitant, només, el seu únic autor, els diumenges i festes que podia sortir de la ciutat per cuitar-se a dur endavant la seva tasca de formiga diligent, que ara, un cop enllestida, forneix a tothom una inestimable ajuda.

Tota l'excursió va resultar feta per un trajecte interessantíssim i ple d'atractius. Les boscuries semblen interminables i els pins són uns bells exemplars que alcen fins molt enlaire la majestat de llur

NOU XALET DE PEÑALARA PROP DEL PORT DE NAVACERRADA

Cls. J. M. Guillerà

SIETE PICOS DES DE COLLADO VENTOSO

Cls. J. M. Guiera

ASPECTES DEL BOSC PROP DE COLLADO VENTOSO

brancatge. De tant en tant trobàvem claps d'arbres, «praderas» més o menys extenses que eren una irresistible temptació a fugir per una estona de la nostra ruta i deixar que els skis marxessin avall segons la seva fantasia mentre la neu tot caient ens cegava en absolut.

A mig matí s'esvaí la nevada i les boires es separen alguna estona, i un raig de sol raquític rembla que no gosa fer un tomb per la muntanya. Veiem gens llunyana la cresta dels Siete Picos i comprovem una altra vegada el fet curiós que en aquelles terres la neu domina en absolut els altres elements. Ella és la gran mestressa. La roca per gegantesca que resulti i l'arbre per sapat que s'alci han de rebre i sotmetre's en absolut al pes blanquíssim i aclaparador.

En les nostres latituds pirenenques és ben difícil de veure una muntanya blanca en absolut, per mica d'estructura rocosa que tingui. Els nirvis i ressalts petris apareixeran nets de neu i faran un fort contrast. Al Guadarrama, almenys aquell dia, tal com el veiérem, era impossible d'albirar enlloc un tros de pedra net de neu. Hi influïen segurament les dues fortes nevades caigudes la una darrera l'altra. També l'orientació Nord de tot el vessant que visitàrem i, a més, crec jo que l'altra raó hem de cercar-la en el clima especial de la regió. Fortíssimes glaçades nocturnes fan encastar i lligar arreu el gel on una mica de bonança i de sol durant el dia iniciaren un començ de fosa.

On la neu es feia més admirable era en els arbres. Igual en els pins grans i fermes com en els pinetons geperuts que aguantaven les més braves lluites amb els rigors hivernencs.

Les branques no sostenien al damunt llur la profusió dels pans de neu com veiem en les boscúries pirenenques i àdhuc nòrdiques, després de cada nevada. El brancatge no s'ageia ni es doblegava amb la presió de cap pes feixuc i excessiu. Haurieu dit que tota la pineda servava el mateix aire senyor i lliure de l'estiu, i que cada branca i branquilló podia bressar-se al pas de l'aire i brincar-se amb la forta ventúria.

Però, tots els arbres eren meravellosament blancs, no solament per damunt sinó per dessota, i encara en la una banda i a l'altra. També el tronc i les grans branques mestres portaven el mateix dogal. Una mà invisible i prodigiosa es complagué llargament en fer vestir amb un fi teixit d'un blanc de delícia l'habitual negror. La prima capa de blanca gebrada llua tan bella i tenia tanta qualitat que semblava com si cada pi fos pastat amb el cristall més pur

o emmotllat dins la porcellana més fluida i nítida. Us sorprenia que, en fregar-les una mica, no arrenquessiu de cada branca un dring harmoniós o una greu i allargada vibració.

I ara feu-vos càrrec que no era un sol arbre a oferir-nos un aspecte de tanta fantasia, sinó tots els de la baga: ací uns quants d'escampats, més enllà altres d'aplegats, sempre tan justament plaçats en el detall i en el conjunt per l'insuperable sentit artístic que trobeu en la Naturalesa. Penseu si el transitar-hi no havia de resultar una delícia insospitada per una mica tan solament que la vostra dèria de rodamons us hagi fet sensibles a les manifestacions i sorpreses de la muntanya...

Assolirem una suau depressió, el Collado Ventoso i fou aquell el lloc on major era la bellesa dels pins encastats amb la pel·lícula de gel. El terreny i la neu eren tan bons, i el temps s'havia arreglat qui sab-lo, que no ens va recar durant una estona de voltar amunt i avall.

Després, en comptes d'anar a la Fuenfría optem per seguir la carena i fer l'ascensió d'un arrodonit i allargat turó, el Cerro Ventoso. En el cim la vegetació escassejava, però si hi havia algun arbre no lluita pas la carcassa nívica amb la mateixa gràcia i desinvolтура que els seus companys de més avall. La lluita és força més aferrissada, i els gels triomfadors fan sentir a les víctimes tot el pes de la seva tirania.

L'arbre desapareixia ofegat, presoner pel desbordament dels gels que es lligaven i s'unien de branca a branca fins a fer-li perdre tot aspecte d'ésser vegetal i restava sol, aïllat, dalt la carena, entre el cel i la neu, rebent les xurriacades del torb, les mossegades del fred i les manyagueries de la boira, ells, els eterns presoners, els grans penitents, reus de la gosadia d'haver nascut en un lloc massa enlairat.

Davant de cada fantasma blanc, caragolat, ple de dolor, ens calia un acte de fe per a convence'ns que dins dels gels de formes capricioses i dins l'enteixinat dels cremells bategava una mica de vida martiritzada. Trista lluita la dels menuts i revellits pinetons de la carena, sempre en espera del llamp tempestuós que els corsequi d'una vegada!

Del Cerro Ventoso estant, el panorama és extensíssim. Tota la serralada corra en una única direcció, d'E. a W, i només la forma un sol rengle de muntanyes. Des de dalt un pic de la mateixa, cap a l'E. o el W., es poden veure les diferents i successives cimes del sistema central que fineix amb el cercle de Gredos. Tant com cap

aquests punts la visió és muntanyenca ho és de planes i terres baixes cap el N. i el S. puix la serra baixa sobtadament. Més enllà de les grans zones de boscuries dels vessants septentrionals, es distingien, en el matí tèrbol, pobles i ciutats de Segòvia, i, vers el S. la meseta, trista i pobra de color, de Castella la Nova.

Travessant el Cerro Ventoso se'ns presenta una magnífica skia-fina fins al port de la Fuenfría i zig-zaguegem per dins els pins cada vegada més propers. Després d'algunes caigudes, fetes les més quan dúiem major velocitat i intentàvem els viratges, podem petjar els voltants del port.

Els nostres amics ens proposen de deixar allí les motxilles i anar fins a una font propera. Ho fem així, però el camí de baixada que hi porta es fa tan deliciós, que sense aturar-nos-hi ens donem de ple al plaer de skiar. Seguim per dins la baga de pins espessos de copa enlairada i amb els troncs nus de branques i obstacles. Escenari indicadíssim per a tota mena d'evolucions una mica arriscades quan hom vol precisar arran dels arbres.

Massa aviat arribem al fons del torrent, i el cor ens diu prou, puix recordem que ens cal tornar a pujar fins al port, trajecte en el qual esmercem més de mitja hora.

Abans de deixar la collada de Fuenfría ens enfilem bon tros en direcció al cim del Minguete—un nou gran camp de skis—i també fem salts d'entrenament en el trampolí del port.

Tot el terreny és allí tan bo que sap greu d'anar-se'n. La neu seguia essent excellent. Tant durant la cursa com en la nostra excursió ens hem vist afavorits amb l'alt i rar privilegi d'una neu polsosa de primera qualitat, d'una gruixària de trenta centímetres. Ho devíem tot a les nevades del dissabte i del diumenge a la nit, puix de sota es trobava una crosta de la neu gelada més característica, la qual tota sola hauria donat a la nostra skiada un aspecte ben diferent.

El trajecte del port fins l'«albergue» o Xalet de Peñalara fou igualment interessant i ens va portar una nova i perllongada delícia. Són uns tres quilòmetres d'ample camí, l'antiga «Calzada Romana», recta i amb un pendent fort i uniforme. La nevada tot just passada havia esborrat els rastres dels skiadors que la vigília hi transitaren i també allí podem fer via nova, i cap sot ni petja és una molèstia als skis rabents.

Es fa difícil de precisar la molta velocitat que s'agafa en el camí, i, per sort, la seva amplada suficient ens reconforta quant en plena marxa veiem a banda i banda com s'acosten i fugen en una doble filera els troncs amenaçadors.

Els tres quilòmetres són els darrers d'una jornada que pel terreny i la neu ha excellit de debó.

Aviat hem descobert entre els pins el bell Xalet de Peñalara en una sotalada ombrívola, que estiu i hivern el fan un recó ideal. Ja ens esperen els guardians, als quals el senyor Díaz-Duque s'ha cuidat de prevenir, amb temps, de la nostra arribada. Ens hem quedat tanta estona per les altures que són a prop de les quatre quan arribem al Xalet. Dinem en el menjador, acollidor i simpàtic, i ens mostren tot el Xalet pel qual els «peñalaros» senten una veritable estimació.

Passem encara una estona pels voltants més propers a l'albergue i, quan comença a caure el dia, baixem cap a Cercedilla. Podem anar amb skis fins més avall del Sanatori del Guadarrama, a mitja hora escassa de Cercedilla. És ja ben fosc quan ens pengem els skis a l'espatlla. Hem aprofitat força bé el dia. A Cercedilla ens cal esperar el tren que ens deixarà a Madrid a les 9 de la vetlla.

Els bons amics d'allí ens acompanyen i ens obsequien el dia següent fins al moment que, al vespre del primer de febrer, empreniem el viatge de retorn.

De la nostra visita al Guadarrama no sabem què elogiar més, si la vàlua esportiva dels nostres rivals, o l'activitat de les entitats que actuen pro-esports de neu o les moltes belleses que s'apleguen en la serralada on els muntanyencs castellans poden trobar les mateixes joies de l'esperit, idèntica font d'energia i de comprensió que nosaltres anem a cercar habitualment al Pireneu, i que arreu del món la Humanitat implora i obté de la Muntanya.

JOSEP M.ª GUILERA I ALBINYANA.

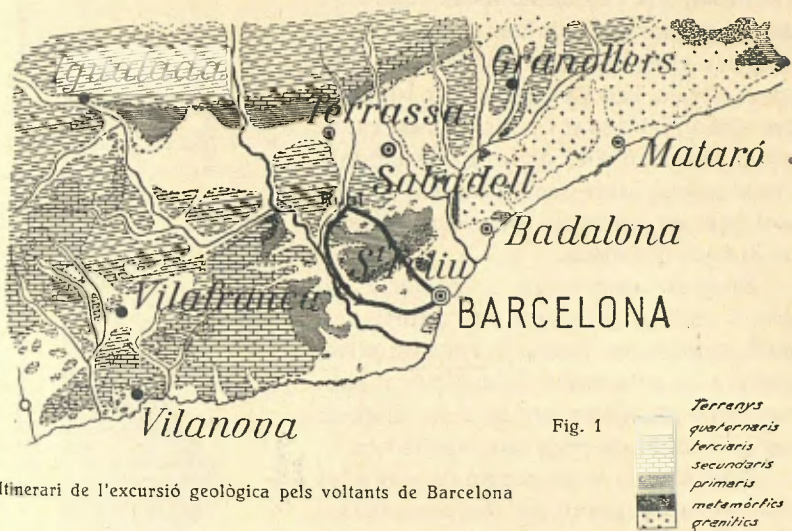
Abril, 1927.

Curs d'Iniciació Geogràfica

EXCURSIÓ GEOLÒGICA EN AUTOCAR

EL diumenge 24 d'abril, es portà a cap una excursió geològica en autocar, complementària del curset de Fisiografia organitzat pel CENTRE. El recorregut anunciat es féu en dos grans autocars, i assistiren a l'excursió uns 60 alumnes, d'ells algunes senyoretes.

Es sortí de la Plaça de Catalunya a dos quarts de nou, directament cap al peu del Tibidabo, per estudiar la seva fisiografia, i explorar les formacions eruptives i metamòrfiques dels encontorns del turó Castanyer i les primàries de la serralada.

Els excursionistes es dirigiren a Gràcia, i travessaren el Pla de Barcelona, tot observant les argiles roges que cobreixen els materials terciaris marins del subsòl, trobats a l'obrir pous en diversos indrets del Pla, en els quals hom ha trobat petxines marines ben abundoses, que mostren els límits de la mar mediterrània en els darrers temps de l'era terciària.

Seguint la línia del tramvia en direcció a l'avinguda del Tibidabo, els excursionistes passaren entre una sèrie de característics turons, de complexa composició, formats per materials primaris, continuació, en temps llunyans, dels del Tibidabo i enfonsats actualment al peu de la serralada; com es féu observar, el Dr. Almera, assenyala entre aquells turons i la serralada del Tibidabo una línia de falla orientada paral·lelament a la direcció de la serralada; a ella es deuria l'enfonsament esmentat (fig. 1).

L'especial estructura que ofereixen aquests turons respecte a la del Pla de Barcelona, explicaria el característic aspecte que presenten.

Abans d'arribar al Tibidabo, ja s'observà la presència del granit, que es troba al peu de la serralada, visible a conseqüència de

la falla anteriorment esmentada, que partí la serralada i permeté posar al descobert el nucli granític de la mateixa.

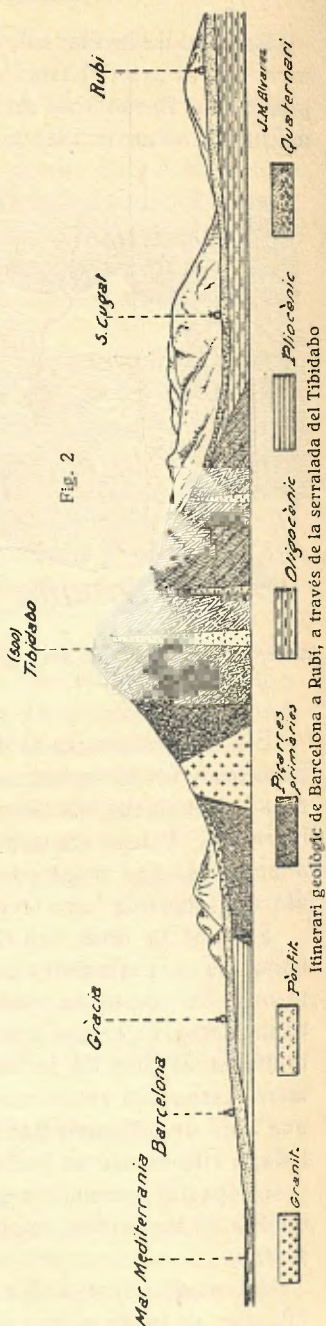
A l'estació inferior del funicular del Tibidabo, els excursionistes baixaren dels autocars per estudiar el granit, roca eruptiva consolidada a l'interior de l'escorça de la Terra i que veieren formada per quarç, feldespat i palletes negres de mica, moltes d'elles de forma exagonal i lluentes, que foren recollides pels excursionistes en les zones més descompostes de la roca granítica.

Ensems observaren el contacte del granit amb les pissarres metamòrfiques, molt compactes junt a la roca eruptiva, degut a la seva forta influència, i anomenades micacites en la seva majoria per l'abundor de mica que mostraven.

També es va tenir ocasió de veure les intrusions del granit en les esquerdes i diaclases de les pissarres metamòrfiques, permetent fer-se càrrec de la significació dels dics que es visitaren més tard. La composició d'aquelles intrusions es veié variar en allunyar-se de la massa granítica: el primer element que hom veié desaparèixer fou la mica, seguí després el feldespat i quedà darrerament el quarç, en finíssimes vetes, seguint els fulls de les pissarres o travessant-les per llurs esquerdes.

Degut a la seva composició, aquestes intrusions mostraren tons molt clars, que destacaven del fons fosc de les pissarres.

A les pissarres pròximes al granit gairebé no es pogué distingir l'estratificació, degut a llur influència metamòrfica en llur primitiu estat igni; però, a mesura que ens allunyàrem, la disposició

en capes aparegué més clara, mostrant un capficament general al NE, bastant pronunciat. Abans d'arribar al turó Castanyer hi hagué ocasió de veure de nou el granit, aquesta vegada molt més alterat que l'anterior, per efecte de la intensa caolinització del feldspat per l'acció destructora de la intempèrie, que transforma la dura roca granítica en sorra (sauló) i permet més fàcilment el desenrotllament de la vegetació. Els prismes de mica recollits foren molt més perfectes i notables, alguns d'ells amidà fins 1 cm. de diàmetre, amb visible exfoliació basal.

Abans d'arribar a la carretera que travessa el turó Castanyer, es veieren roques en les quals l'element essencial fou l'anfibol (anfibolites); en altres, el piroxè (piroxenites), roques molt silícies, amb vegetació ben característica. Aquelles pissarres es mostren replegades, degut a la més fàcil disposició a sofrir l'acció de pressions laterals, en els moviments de l'escorça de la terra.

Ja en la carretera s'acabà de fer l'estudi de les roques metamòrfiques, riques en silicats diversos, a causa de llur forta duresa a l'erosió i resistència a determinades manifestacions de la vegetació. S'examinaren els potents bancs de granatites, on els excursionistes pogueren remarcar l'existència de bells granats, de colors bruns, destacant-se la roca de les anfibolites verdes infrajcents i de les micacites grises i molt llustroses, superiors, molt més argiloses i més propícies al bon creixement de la vegetació.

Els excursionistes observaren el potent dic de pegmatita que travessa les pissarres metamòrfiques, manifestació filoniana d'una intrusió granítica, seguint una esquadra notable de l'escorça terrestre, la roca de la qual revelà ben clarament els seus constituents: ortosa rosada i quarç en grossos cristalls ben travats entre ells.

Es seguí la carretera d'Aigües fins al pont del funicular, on esperaven els autocars, i a la vista de diversos treballs gràfics del senyor Marçet, es féu l'estudi sintètic de la serralada.

Amb els autocars, es baixà cap a l'avinguda del Tibidabo per anar a enfilat la carretera de Sant Cugat. Durant el trajecte a aquesta vila es trobaren de nou els materials mateixos: la banda granítica, i, a continuació, sobreposades, les pissarres metamòrfiques, travessades en diversos indrets per dics de roques eruptives. A mida que hom s'allunyava del granit, les pissarres devenien menys metamorfosejades, passant de l'aurèola metamòrfica interior a l'exterior, constituïda per pissarres menys cristallines que les anteriors, més argiloses i tendres naturalment, i de formes topogràfiques més suaus i plenes de vegetació.

Deixant aquesta zona, referida pel Dr. Almera als dipòsits més antics de l'era primària (càmbric) es travessaren altres pissarres satinades i silícies, molt sovint argiloses, i notable estratificació, capficant-se clarament al Nord. Aquestes pissarres, cada vegada més superiors per anar-les travessant la carretera normalment a la seva direcció, han estat referides pel Dr. Almera als temps immediatament posteriors (silúric).

Ja a la vista de Sant Cugat del Vallès l'aspecte del paisatge que s'oferia canvià sobtadament, es deixaren les pissarres del massís del Tibidabo per entrar a les argiles roges del Vallès, tan poc accidentat. A les deu s'arribava a Sant Cugat del Vallès, on es començà l'estudi fisiogràfic de la depressió vallesana, visitant-se les formacions sedimentàries de l'era terciària que l'omplen.

Als murs del Monestir s'observaren les calices miocèniques, plenes de petxines marines fòssils, la procedència de les quals es deduí més tard, abundoses d'ostres fòssils, ben conservades per cert, lluint el seu nàcar encara, que cridaren fortament l'atenció. S'aprofità, naturalment, l'estada per visitar ràpidament el Monestir i els seus claustres romànics.

Deixant Sant Cugat, es dirigí la caravana a Rubí; a poc de sortir de la vila primera, els excursionistes baixaren dels autocars per estudiar l'estructura de la depressió vallesana i observar uns conglomerats existents a la vora de la carretera a l'encreuement d'un camí carreter, procedents dels veïns turons del N. de la vila, la forma dels quals es deu a haver resistit dit material a l'erosió. Aquells materials palesaren l'existència de l'antic llac vallesà. Totes les particularitats de l'estudi foren aclarades per mitjà de plànols, talls i blocs, fent-se l'estudi general dels voltants de Sant Cugat, i observant-se el contacte de la zona primària del Tibidabo, ben emboscada en general, amb la terciària, plena de vinya, del Vallès.

Per la carretera de Rubí s'anaren seguint les argiles quaternàries dels fèrtils plans de Sant Cugat i Rubí. A certa distància es baixà dels cotxes, al peu del turonet de Sant Mamet, d'on procedeixen les calices fossilíferes marines del monestir de Sant Cugat. La resistència d'aquestes calices ha produït aquells petits relleus del pla, en els quals es troba l'ermita de Sant Mamet, junt a les cases de can Montanyà; junt a la primera, les pedreres encara explotades.

Aquelles observacions mostraren l'existència en el subsòl del Vallès de capes marines, cobertes per argiles roges, tan extenses

Ol. J. M. Fugarra

INAUGURACIÓ DE LA NOVA INSTAL·LACIÓ GEOLÒGICA DEL MUSEU

Ol. F. Blasl

EXCURSIÓ GEOLÒGICA : ELS EXCURSIONISTES ESTUDIANT LA GEOLOGIA DELS ENCONTORNS DE
SANT CUGAT DEL VALLÈS

Cl. F. Añina

EXCURSIÓ GEOLÒGICA: Els excursionistes en les pedreres miocèniques de Puigpedrós

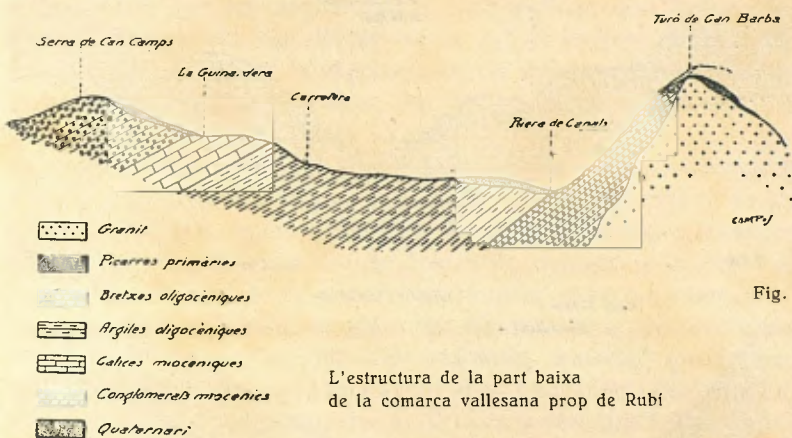

Ol. F. Blas

ELS EXCURSIONISTES A LA RIERA DE RUBÍ

per tots els camps de la plana, reveladores de la comunicació de l'antic llac vallesà durant un temps amb la mediterrània que permeté que les seves aigües marines poguessin entrar fins més enllà de Sant Cugat i pogués manifestar-se la vida animal amb les formes observades: petxines d'animals diversos.

La carretera que condueix a Rubí baixa ràpidament, enfondint-se en capes argiloses roges més antigues (oligocèniques) inferiors naturalment a les calices marines de Sant Mamet, i testimoni clar dels materials dipositats en els primers moments del llac terciari vallesà.

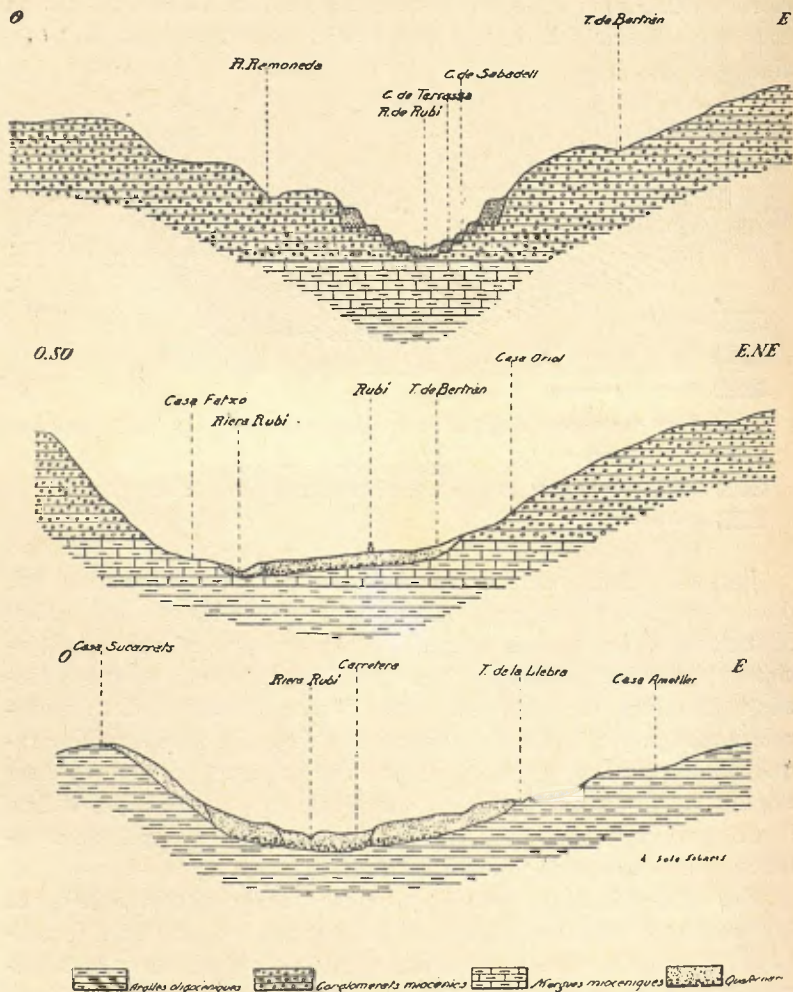
Junt a La Guinardera es baixà de nou per anar a estudiar dalt d'un altre petit relleu del pla la prolongació de les calices de Sant Mamet, per ésser les més properes a la carretera; s'explorà el jaciment fossilífer assenyalat pel Dr. Almera, trobant diversos fòssils de bivalves, especialment, ostres ben conservades. La naturalesa calça de la roca es mostrà clarament en manifestar-se raquíticament la vegetació, que per llur aspecte permetia d'anar seguint la capa calça que s'estén de llevant a ponent pel Vallès, i que, per altra part, ha donat la major part del material de construcció de la contrada veïna.

Des de La Guinardera es pogué observar la successió de capes argiles roges oligocèniques, calices marines miocèniques, fossilíferes i els conglomerats miocènics també, els dipòsits més superiors de la contrada (fig. 3) evidenciant la variació de règim de la depressió vallesana i els passos de llac a mar, i retorn a llac novament, fins a l'assecamment definitiu de la depressió. També es

veieren els diversos aspectes de la vegetació en les capes esmentades. De retorn, els excursionistes pogueren evidenciar el capficament d'aquells materials al N. i lleugerament inclinats.

Una volta a Rubí, es baixà a «Els Bullidors», on s'havia preparat un refresc. En aquest lloc es féu l'estudi fisiogràfic de la vall de la riera de Rubí i, especialment, s'examinaren les terrasses qua-

Fig. 4

Talls seriat a la riera de Rubí, per mostrar l'excavació de la seva vall en les diferents capes del Vallès

ternàries de la mateixa (fig. 4) que proven la successiva excavació de la vall. Després d'un petit repòs, s'emprengué el retorn a Barcelona, tot dirigint-se envers la vora meridional de la depressió vallesana i seguint la carretera de Papiol, paral·lelament a la riera de Rubí, de N. a S. travessant les diferents capes seguides i podent observar la característica excavació en els conglomerats miocènics superiors, en les calices fossilíferes i en les argiles roges oligocèniques inferiors llur dèbil resistència a l'erosió produí la vall tan oberta.

Fins a Puigpedrós s'anaren trobant sempre els mateixos materials, coberts per les argiles roges quaternàries que formen les hermoses terrasses, tan fèrtils de la vall de la riera de Rubí, i el contrast tan notable de la vegetació en els conglomerats i argiles roges dels serralets vallesans; llur coloració roja dóna singular fesomia i acusa la seva fàcies lacustre.

A Puigpedrós es baixà per estudiar, en les pedreres obertes al seu peu, els conglomerats que formen el turó, el capficament de les quals era al NE. igual que el de totes les altres capes trobades des de Sant Cugat. Aquells conglomerats, deixats a la vora de l'antic llac al peu de la serralada primària, passen a bretxes, riques en palets angulosos de pissarres diverses i fragments d'espàt caliç, que cridaren l'atenció dels visitants, materials que formen les muntanyes veïnes, que dominaven l'antic llac tantes voltes esmentat. La duresa del conglomerat originà la característica forma cònica del Puigpedrós, per haver resistit els seus materials més fortament l'erosió que les argiles suprajacents, avui desaparegudes de l'indret.

A les pedreres vingué a interessar-se pels excursionistes l'en-carregat de les mines properes que anàvem a visitar tot seguit.

A continuació anàrem directament a visitar l'aflorament d'una roca eruptiva molt àcida, rica en sílex, molt pobra en mica, i as-senyalada pel Dr. Almera com granulita (aplita), corresponent, segons ell, a una erupció terciària, per no haver trobat palets d'ella en els conglomerats terciaris més propers, i manifestar-se quelcom redreçades les capes en l'indret visitat.

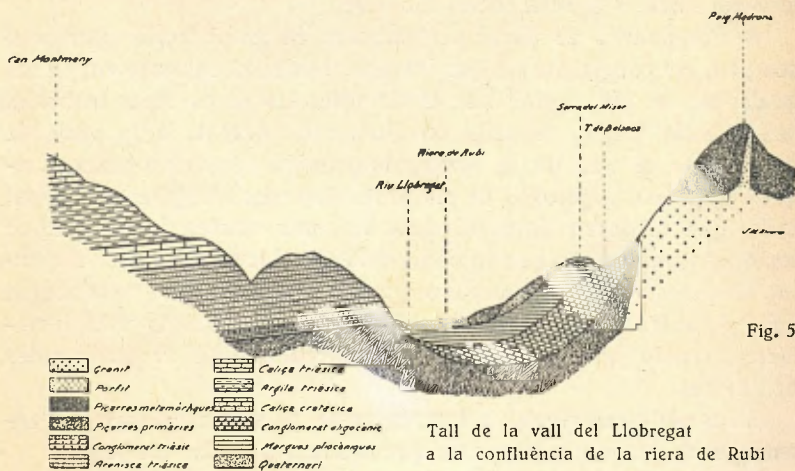
El Dr. Almera donà tanta importància al fet que conduí en 1898 a la Societat Geològica de França a observar el jaciment.

Posteriorment Mn. Broquetas trobà palets de la roca eruptiva esmentada i alguns dels excursionistes consignà el mateix fet, el que demostrà que l'erupció esmentada és molt més antiga que les capes terciàries que contenen fragments d'ella, essent sincrònica

de les altres erupcions de les darreries de l'era primària, que travessen arreu les pissarres de la serralada del Tibidabo.

L'escassedat de palets granítics podia ésser deguda a estar la massa eruptiva, al moment de sedimentar-se els materials trobats al fons de la depressió terciària, tal volta coberts per l'envoltura pissarrova primària, avui en gran part erosionada.

A migdia, arribaren els excursionistes a les mines de Papiol, on es començà l'estudi fisiogràfic de la vall del Llobregat. S'estudiaren les roques eruptives i les manifestacions minerals de la zona dislocada del vessant vallesà en el turó de can Domènech i de Pedres Blanques. Es visitaren ràpidament, des del punt de vista fisiogràfic, les mines de fluorina, recollint alguns dels excursionistes, mostres de galena, blenda, espat calís, mostres d'aquelles manifestacions fumarolians de la zona dislocada.

En reprendre els vehicles, s'observaren més tard les argiles i arenisques roges i alguns conglomerats del turó de can Tintoré, materials que li comuniquen l'aspecte particular que mostra; a la vora dreta de la riera, es destacaven en els espadats fluvials, els materials esmentats, mostrant notable sedimentació, que cridà l'atenció de tothom, per la lleugera inclinació al N., per la seva forta coloració roja, per les intercalacions groguenques calices, constant els lleus moviments que feren perdre a les capes l'antiga horitzontalitat, pròpia de la sedimentació normal al fons de les aigües.

A les proximitats de can Canals hom s'aturà de nou per tal de visitar un dels llocs més llunyans on arribaren les aigües marines

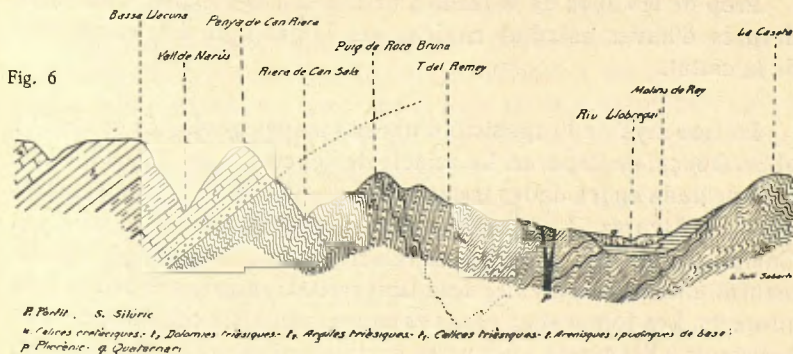
en produir-se un lleuger moviment d'enfonsament de la costa a les darreries de l'era terciària (pliocè) aprofitant la intensa excavació de l'antiga vall del Llobregat en els materials primari de la serralada litoral i en els dessecats, dipositats al fons de l'antic llac vallesà. Es recolliren fòssils al costat mateix de la carretera.

Seguint l'itinerari, es recorregué la carretera pel pla del Llobregat deixant-se a l'esquerra Papiol, on els dipòsits pliocènics groguencs i blavosos són tan rics en fòssils marins, molt ben conservats, i mostrant una fàcies molt semblant a l'actual.

El tall practicat pel Llobregat en la serralada litoral mostrarà de nou els mateixos materials observats a la primera part de l'excursió, per trobar les mateixes capes estudiades.

Prop de la una es completà des del pont del Llobregat, a Molins de Rei, l'estudi fisiogràfic de la vall, observant-se les formacions pissarroses primàries i secundàries de la serralada litoral, travessada pel riu, i la badia terciària, i les terrasses quaternàries del Llobregat.

A la vista de blocs, talls i plànols diversos, es féu un estudi complet de la fisiografia de la vall del Llobregat i de llurs terrasses quaternàries. A la dreta, mirant a la mar, quedaven les muntanyes primàries i secundàries i a l'esquerra la serralada del Tibidabo, ja estudiada en ses ratlles generals, separades ambdues per la vall del Llobregat, excavada en les pissarres, que han creat formes topogràfiques suaus, que fan destacar les abruptes i els potents espadats de les formacions secundàries de Garraf (fig. 6).

Tall de la vall del Llobregat, a Molins de Rei

Els materials sedimentaris d'aquest es dipositaren durant l'era secundària damunt les pissarres paleozoiques arrasades per l'erosió a l'acabament de l'era primària; damunt d'elles es troben els con-

glomerats de base i arenisques roges, calisses, i una potent sèrie d'argiles i calisses que aguanten la gran massa calissa que dona la característica del massís de Garraf, materials secundaris que mostren per llurs roques la variació de règim de sedimentació en l'antiga mar o llac secundari, materials que ha fet desaparèixer l'erosió, de la serralada del Tibidabo, mostrant la intensa feina que realitzen els agents destructius externs, i especialment l'acció contínua de l'aigua.

Foren remarcats els trets fisiogràfics de la depressió mediterrània i les formacions terciàries i quaternàries. Hom retornà directament a Barcelona per les dilatades terrasses quaternàries de Sant Feliu de Llobregat i Cornellà, que recobreixen les capes pliocèniques del pla del Llobregat, solament visibles a l'exterior en els punts que l'excavació dels torrents ha estat notable i en els pous oberts; els materials trobats foren dipositats al fons de la mar, que a les darreries de l'era terciària arribava fins al peu de la serralada litoral, i que per la vall del Llobregat, com es veié, degué arribar fins a Papiol i prop de Martorell.

De Cornellà a Barcelona es seguí el delta del Llobregat, producte dels materials dipositats pel riu a la seva desembocadura durant llarg temps, i fruit de la seva evolució; s'observà l'anticlinal miocènic de Montjuich, tan ric en fòssils, que evidencià l'existència de la mar al peu de la serralada en temps encara més llunyans als esmentats, i que posteriors moviments de l'escorça féu sortir, donant la sensació d'una illa al peu de la serralada del Tibidabo.

Prop de les dues de la tarda s'arribava a la Plaça de Catalunya, després d'haver estudiat ràpidament la geologia dels encontorns de la ciutat.

La ressenya de l'exposició d'obres i mapes geològics és deguda al Sr. Gonçal de Reparaz. La relació de l'excursió geològica ha estat fonamentada en les dades tretes i recopilades pels assistents al curs Srs. J. M. Alvarez i Ll. Solé, en quant fa referència a Fisiografia, i A. Campos i J. Maymó, en quant es relaciona amb la Geologia pròpiament dita, tots ells deixebles de la Universitat i entusiastes dels estudis conreats. Les fotografies i talls es deuen també a la col·laboració dels assistents a l'excursió, i permeten completar l'estudi de l'itinerari fet.

No cal consignar, naturalment, que la zona recorreguda és ben coneguda i ha estat descrita en diversos aspectes per gran nombre de geòlegs, els treballs dels quals queden consignats, en general, en la llista d'obres reunides a l'exposició abans comentada.

Curses de skis de 1927

XVII ANY DELS CONCURSOS D'ESPORTS DE NEU

MEMÓRIA DEL SECRETARI DE LA SECCIÓ D'ESPORTS DE MUNTANYA LLEGIDA EN L'ACTE DEL REPARTIMENT DE PREMIS

Senyores i senyors; estimats consocis:

En l'acte d'avui sembla que culmina l'actuació de les activitats de la Secció d'Esports de Muntanya, com si talment haguéssim vist passar els mesos d'hivern amb les seves festivitats, tan sols per aprofitar-les en benefici de les aficions cap a la neu, especialment. És, l'espectacle captivador del skiador en activitat, barreja de força i habilitat, el que ens reuneix a la muntanya, fent-nos sentir més l'esperit d'associació que ha de presidir la vida del nostre CENTRE.

Parlarem, doncs, de quines han estat aquestes activitats en l'hivern de neu del 1926 al 1927.

En fer la ressenya de la tasca realitzada, el nostre primer deure serà agrair al temps, la seva magnífica cooperació al desenrotllament dels concursos d'enguany.

Sembla que, a mida que milloren les condicions que depenen de l'organització preparada per la Secció d'Esports de Muntanya, el temps posa també, de part seva, tota la bona voluntat, i amb el major encert disposa una sèrie de nevades seguides, que, encara que no de gran consideració, mantenen les pistes en la bona condició que desitjem per a disfrutar del temps que hom dedica cada dia amb més entusiasme a la pràctica dels skis.

El servei meteorològic muntat recentment a La Molina i el telèfon que ens tramet ràpidament tots els canvis favorables que s'efectuen principalment al voltant del Xalet i de les pistes, han assegurat als skiadors la bona fe de la neu, sense rebre els desganyys a què, anteriorment, estaven acostumats per manca d'aquests mitjans. L'esport dels skis millora de condició, i, si l'afició continua amb el mateix *crescendo*, l'obra del Xalet resultarà aviat francament petita.

En la memòria de tots queda gravat l'agombolament de cada diumenge; ja no cal anunciar concursos ni excursions collectives per aplegar skiadors així que comença el desembre. Ningú vol restar endarrera quan la neu ha començat a igualar les pistes de Font Canaleta.

El programa de curses anunciades, augmentat per a commemorar el cinquantenari del CENTRE, ha estat acomplert totalment. Amb molta satisfacció podem constatar aquest fet, poques vegades realitzat, i encara amb un seguit de curses extraordinàriament variat. A més, s'ha concorregut per primera vegada a unes curses de selecció a Madrid, invitats per les associacions madrilenyes, per tal de triar els components de l'equip espanyol a competir a Chamonix el febrer passat. El nostre consoci senyor Guilera s'hi classificà brillantment, però cedí el lloc que li pertocava per no poder suspendre les seves activitats ací, a Barcelona. Un grup de skiadors es desplaçà a Chamonix i dos socis nostres, els senyors Soler i Coll i Vallmitjana, prengueren part en la cursa de mig-fons i aconseguiren classificar-se tots dos.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA fou invitat especialment en aquesta ocasió, a prestar la seva col·laboració als Concursos que celebrava la Federation Française du Skis, i a enviar-hi un delegat que entrés a formar part del jurat qualificador, honor aquesta de què hem de sentir-nos molt joiosos.

Com que la neu a casa nostra era abundosa, la caravana de skiadors que va anar a Chamonix no va ésser de tanta consideració com anys anteriors. Les comoditats de La Molina fan pensar menys en fer visites als centres estrangers en els quals es practica el ski.

Una novetat de cada any, que amb una empena hem fet definitiva, ha estat la construcció del trampolí per a salts. Ara, els atrevits, ja tenen com demostrar el seu esperit temerari llançant-se a l'espai gallardament. Aquest trampolí, visible desde la Barraca de Font Canaleta, i en la part més ubaga, serva la neu llarg temps, i permet a les persones guardadores de si mateixes, d'assistir còmodament a una reducció de les emocions que són el plat fort de Suïssa i d'altres contrades durant la temporada de la neu.

Ja comencen a nàixer saltadors entre nosaltres: però falta encara major decisió: pensem-hi durant l'estiu, hem de saltar.

Abans de començar la temporada de concursos, cridàrem a una reunió, als altres Centres Excursionistes que practiquen els skis, per tal de posar-nos d'acord i fer que les dades que cada entitat

necessités per a les seves proves, no molestessin ni fossin les mateixes que els altres Centres volguessin utilitzar. Aquest any hem coordinat totes les curses amb la preparació deguda, evitant utilitzar la pista dues entitats, desbordant-se mútuament.

També s'ha utilitzat, de preferència per a recorregut de les curses, un itinerari perfectament amidat, molt necessari, cosa que encara no s'havia fet abans.

En fi, el tren especial dels dissabtes, ple de gent alegre i animada, que escursava el trajecte amb plasereries de bona llei, cedit per la companyia de ferro-carrils amb caràcter definitiu durant la temporada d'hivern, i el tracte de l'administrador del Xalet de La Molina, senyor Adserà, sempre tan amatent, han contribuït a deixar aquest esport perfectament estabilitzat entre els nostres esportistes. Aquesta sèrie de facilitats procurades per alguns anys de preparació, fa que d'any en any augmenti més i més el nombre de skiadors i aficionats a la neu.

Ara és precis que ens esforcem en treure de les lliçons rebudes tot el seu ensenyament, i que ens preparem per als anys vinents per tal d'arribar a un bon entrenament i fer cada vegada millor paper en les competicions amb els altres skiadors de Catalunya o de fora. Això és del tot necessari, car altrament, els esforços per implantar aquest esport serien aprofitats pels altres, en perjudici del nom que mereix aquesta entitat, que en l'actuació de tots té la seva vida.

No cal parlar de les excursions i travessies de muntanya portades a terme pels socis de la Secció durant aquest hivern i primavera, perquè l'activitat oficial dels elements organitzadors dels Concursos no hi pren gran part. Han estat guanyats per primera vegada en la temporada hivernenca els pics de Biciberri i Cómolo Forno.

Ressenyarem ara, d'una forma reduïda, les curses celebrades, i els seus resultats tècnics, els quals han servit per organitzar la distribució de premis que avui té lloc.

El total de curses puja a onze, distribuïdes en l'ordre següent:

- 9 gener.—Cursa mig-fons d'entrenament. Social.
- 30 " " " segona categoria.
- 30 " " velocitat homes.
- 1 febrer.— " senyoretetes.
- 2 " " mig-fons juniors.
- 2 " " senyoretetes.

20 febrer.—Cursa de fons internacional.

20 » Campionat de Catalunya.

20 » Cursa de veterans.

27 » » de parelles mixtes.

20 març.— » d'alta muntanya.

Per començar, i per espavilar els esperits una mica divagadors amb l'extraordinari èxit del *reveillon* de La Molina, produït per manifestacions que surten de l'exstrictament esportiu que solament ens toca ressenyar, es va preparar per al dia 9 de gener la primera cursa de la temporada. Hom féu sortir els corredors amb una cursa desinteressada, que servís d'entrenament i demostrés les possibilitats dels skiadors.

Els resultats són els següents:

Cursa social d'entrenament. - Mig fons

15 inscripcions. Sortits, 13. Arribats, 9.

1. ^r	Joan Andreu	1 h. 59 m. 35 s.
2. ⁿ	Jofre Vila	2 » 0 » 5 »
3. ^r	Agapit Vallmitjana	2 » 3 » 25 »
4. ^t	Lluís Bertrand	2 » 3 » 38 »
5. ^t	Gustau Wintsch	2 » 8 » 0 »
6. ^è	Josep M. ^a Guilera	2 » 8 » 55 »
7. ^è	Josep M. ^a Galilea	2 » 11 » 50 »
8. ^è	Ricard Altaba	2 » 17 » 16 »
9. ^è	Ignasi Folch	2 » 22 » 40 »

El dia 30 de gener es corregué la cursa de mig-fons nacional, inter-clubs, per a corredors de segona categoria. Foren considerats com a tals els no classificats en cap dels tres primers llocs en curses anteriors.

El trajecte a recórrer va ésser assenyalat sota la direcció del senyor Josep M.ª Soler i Coll, amb dues voltes completes del mateix recorregut, uns 8 quilòmetres i mig en conjunt.

Cursa de la més franca acceptació, amb nombroses inscripcions i de renyida competició. Vegeu els resultats:

Cursa de skis mig fons - Nacional - 2.ª categoria

COPA «COMAS I COMPANYIA»

22 inscripcions. Sortits, 19. Arribats, 18.

1. ^r	J. Pablo	C. E. de Gràcia	47 m. 10 s.
-----------------	--------------------	---------------------------	-------------

2. ⁿ	J. Brunet.	C. E. de C.	48 m. 17 s.
3. ^r	F. Sagalà	"	49 " 54 "
4. ^t	{ E. Guasch	{ C. E. B.	{ 50 " 26 "
	{ F. Yzard.	{ C. E. Sabadell.	{
5. ^t	E. Mullor	C. E. de C.	50 " 48 "
6. ^è	J. Fons	"	52 " 54 "
7. ^è	X. Vilaró	"	53 " 03 "
8. ^è	R. Altaba	"	54 " 28 "
9. ^è	S. Serra	C. Pirenenc-Terrassa.	54 " 46 "
10.	{ R. Castelltort	{ C. E. B.	{ 54 " 57 "
	{ F. Ferrer	{ C. E. de C.	{
11.	F. Forgas	C. E. B.	59 " 09 "
12.	E. Trinxet	C. E. de C.	59 " 49 "
13.	P. Vives	"	1 h. 1 " 42 "
14.	N. Clot	Círcol Lluïsos.	1 " 5 " 39 "
15.	A. Polino	C. E. de C.	1 " 15 " 40 "
16.	J. Cirera	"	1 " 20 " 30 "

Participaren fora de concurs els corredors:

Senyor Kurt Barttenbach, del C. E. de C., que arribà primer absolut, amb un temps de 41 minuts, 39 segons.

Gustau Wintsch, del C. E. de C., que correspon a tercer absolut, i

Lluís Bertrand, del C. E. de C., amb 48 minuts, 42 segons, quint de la classificació absoluta.

La copa «Comas i Companyia», queda en possessió del senyor Joan Pablo, del Club Excursionista de Gràcia, arribat en primer lloc.

El mateix dia es va córrer la cursa internacional de velocitat guanyada brillantment pel senyor Werner Kaiser. Obtingué la segona classificació per $\frac{1}{3}$ de segon el senyor R. Urgoiti del «Club Alpino Español».

La copa que aquesta entitat madrilenya va cedir per a la prova, queda, doncs, concedida al senyor Kaiser.

En detall, els resultats són:

Cursa de Velocitat Internacional

COPA «CLUB ALPINO ESPAÑOL»

32 inscripcions. Sortits, 21. Classificats, 18.

1. ^r	Werner Kaiser	1 m. 0 $\frac{5}{5}$ s.
2. ⁿ	R. Urgoiti	1 " 0 $\frac{4}{5}$ "

3. ^r	Kurt Bartenbach	. C. E. de C.		1 m. 32 $\frac{4}{5}$ s.
4. ^t	G. Wintsch.		»	1 » 34 $\frac{3}{5}$ »
5. ^t	X. Vilaró		»	1 » 40 »
6. ^e	Ll. Bertrand		»	1 » 54 $\frac{2}{5}$ »
7. ^e	J. Brunet		»	2 » 0 $\frac{3}{5}$ »
8. ^e	N. Clarasó		»	2 » 1 $\frac{3}{5}$ »
9. ^e	F. Segalà		»	2 » 14 $\frac{3}{5}$ »
10.	F. Izard	. . . C. E. Sabadell		2 » 19 $\frac{3}{5}$ »
11.	Ll. Vinyals	. . . C. E. de C.		2 » 28 $\frac{4}{5}$ »
12.	J. Benavent.	. . . C. E. B.		2 » 31 $\frac{2}{5}$ »
13.	J. Fons.	. . . C. E. de C.		2 » 35 »
14.	A. Maimó	. . . C. E. B.		2 » 35 $\frac{2}{5}$ »
15.	F. Ferrer	. . . C. E. de C.		3 » 0 $\frac{4}{5}$ »
16.	F. Forgas	. . . C. E. B.		3 » 32 $\frac{2}{5}$ »
17.	E. Mullor	. . . C. E. de C.		3 » 35 $\frac{2}{5}$ »
18.	J. Cirera		»	5 » 0 »

I, aprofitant la festa de la Candelera, s'organitzaren les curses de velocitat per a senyoretes, la de juniors i la de mig fons per a senyoretes.

La senyora Maria Yzard de Wintsch s'emportà la «Copa Higea» en classificar-se primera en la cursa de velocitat; el jove Manuel Guilera disfrutà del premi de la casa E. Schilling y Cia., guanyador de la categoria juniors, i la senyoreta Pilar Duran, en guanyar per segon any la cursa de mig fons, queda en possessió definitiva de la copa «Urushi», challenge, correguda aquest segon any, amb els temps detallats a continuació:

Cursa de Velocitat per a Senyoretes

COPA «HIGEA»

10 inscripcions. Sortides, 8. Classificades, 6.

1. ^a	Maria Yzard de Wintsch	C. E. de C.	1 m. 20 s.
2. ^a	Núria Armangué		1 » 52 »
3. ^a	Roser Maier.		2 » 4 »
4. ^a	Francesca Armangué		2 » 11 »
5. ^a	Carmelita Armangué		2 » 35 »
6. ^a	Maria Josepa Yzard.		3 » 12 »

Cursa de juniors mig fons

PREMI «E. SCHILING Y COMPAÑIA»

5 inscripcions. Sortits i classificats, 5.

1. ^r	Manuel Guilera	. Junior F. C.	. 18 m. 42 s.
2. ⁿ	Robert Cuñat	. C. E. de C.	. 19 » 55 »
3. ^r	Francesc Rodon	. »	. 22 » 22 »
4. ^t	Rafael Riera	. »	. 23 » 2 »
5. ^t	Pau Sagera	. Club Terramar	. 23 » 57 »

Cursa de mig fons per a Senyoretes

COPA «URUSHI» CHALLENGE SEGON ANY

8 inscripcions. Sortides i classificades, 8.

1. ^a	Pilar Duran	. C. E. de C.	. 24 m. 3 s.
2. ^a	Roser Maier	. »	. 25 » 6 »
3. ^a	Maria Yzard de Wintsch.	. »	. 28 » 1 »
4. ^a	Carmelita Armangué.	. »	. 29 » 19 »
5. ^a	Francesca Armangué	. »	. 30 » 10 »
6. ^a	Núria Armangué.	. »	. 30 » 39 »
7. ^a	Maria Josepa Yzard.	. »	. 32 » 9 »
8. ^a	Pilar Armangué	. »	. 37 » 33 »

Queda adjudicada aquesta copa a la guanyadora senyoreta Pilar Duran, classificada en primer lloc durant dos anys consecutius.

El desplaçament de cinc corredors per a la cursa de selecció, que tingué lloc a Madrid, per tal de formar l'equip espanyol representatiu a Chamonix de les entitats de tota Espanya, retrassà la celebració del Campionat de Catalunya, esperat, com sempre, amb tant de delit.

Pogué ésser anunciat per al dia 20 de febrer, ja que per aquell dia podien ésser de retorn els que es traslladaren a Chamonix per a veure o prendre part en les curses organitzades per la *Fédération Française du Ski*.

Amb la propaganda preparatòria necessària, i amb bona neu, i la pista esplèndidament marcada, els resultats foren:

Cursa de skis fons - Campionat de Catalunya

24 quilòmetres de recorregut. 5 voltes de 4 quil., 750.

25 inscripcions. Sortits, 24. Classificats, 12.

1. ^r	Josep M. ^a Guilera	. C. E. de C.	. 3 h. 0 m. 48 s.
-----------------	-------------------------------	---------------	-------------------

2. ^a	Josep Costa . . .	C. E. B.	3 »	4 »	49 »
3. ^r	Agapit Vallmitjana .	C. E. de C.	3 »	11 »	2 »
4. ^t	Carles Bertrand . .	»	3 »	24 »	6 »
5. ^t	Jofre Vila . . .	»	3 »	29 »	8 »
6. ^è	Joan Brunet . . .	»	3 »	29 »	30 »
7. ^è	Enric Guasch . . .	C. E. B.	3 »	40 »	16 »
8. ^è	Lluís Bertrand. . .	C. E. de C.	3 »	41 »	44 »
9. ^è	Ernest Mullor . . .	»	3 »	53 »	55 »
10.	Xavier Vilaró . . .	»	3 »	54 »	54 »
11.	Manuel Argueta . .	C. E. B.	4 »	6 »	54 »
12.	Francesc López . .	»	4 »	7 »	34 »

El senyor Josep M.ª Guilera, classificat en primer lloc, queda campió i guanyador de la «Copa Cinquantenari», donatiu del CENTRE per a aquesta cursa.

Cursa de skis fons Internacional

Organitzada conjuntament amb la del Campionat de Catalunya, comptà amb una inscripció més que l'anterior, el senyor Emili Lix, del *Club du Ski des Vosges*, que es classificà en setè lloc, reculant per tant els sis restants un lloc cada un.

El guanyador senyor Josep M.ª Guilera, que ho és del campionat de Catalunya, queda detentor del «Trofeu Xalet de La Molina», a guanyar en dos anys, al millor classificat.

I, també el mateix dia i amb un recorregut de 4 quilòmetres, es corregué la

Cursa de skis per a Veterans

COPA «SANTAMARIA»

4 inscripcions. 3 sortits i classificats 2.

1. ^r	Lluís Balcells	C. E. de C.	57 m.	47 ² / ₅ s.
2. ⁿ	Josep Amat .	»	1 h.	1 » 33 ¹ / ₅ »

El senyor Balcells queda detentor de la copa, i aprofitant l'excel·lent entrenament de tots els corredors, foren anunciades per al diumenge següent les curses de parelles mixtes.

Aquesta carrera és la que comporta més especial preparació als corredors. És, també, l'espectacle més simpàtic que es produeix en les pistes de Font Canaleta. Són, les senyoretes, que s'esforcen en destacar-se graciosament, i amb major seguretat cada any, el que fa acudir més admiradors que cap altra.

Cursa de Fons, Campionat i Internacional

TAULA DELS PARTICIPANTS I DELS TEMPS PARCIALS DE CADA VOLTA I TOTALS

Número d'ordre de sortida	Noms del corredor	Entitat que pertany	N.º del corredor	Hora de sortida	Primera volta	Segona volta	Tercera volta	Quarta volta	Quinta volta	Volta més ràpida	Resum temps invertit	Observacions
1	J. Andreu	C. E. C.	11	0.—	0.38'35"	38'47"	40'42"					Retirat
2	J. Pablo	C. E. Gràcia	12	0.30	38'54"							Nové
3	Ll. Bertrand	C. E. C.	13	1.—	42'42"	43'25"	42'18"	45'48"	47'31 ¹ / ₅	42'42"	3.41'44" ¹³ / ₅	Tretze
4	F. López	C. E. B.	14	1.30	43'57"	47'14"	48'26"	52'18"	55'39"	43'57"	4.07'34"	Vuité
5	E. Guasch	"	15	2.—	39'23"	40'32"	44'19"	47'02"	49'00 ² / ₅	39'23"	3.40'16" ¹² / ₅	Dotzé
6	M. Arqueta	"	16	2.30	41'42"	46'43"	49'42"	53'38"	55'09 ² / ₅	41'42"	4.06'54" ¹² / ₅	Retirat
7	J. Benavent	"	17	3.—	40'14"							Tercer
8	A. Vallmitjana	C. E. C.	18	3.30	40'14"	37'31"	40'13"	39'14"	33'50 ¹ / ₅	33'50" ¹ / ₅	3.11'02" ¹ / ₅	Retirat
9	A. Maymó	C. E. B.	19	4.—	42'16"	51'01"						Retirat
10	R. Castellort	"	20	4.30	48'05"	55'21"						"
11	E. Mullor	C. E. C.	21	5.—	41'30"	44'33"	46'34"	51'03"	50'15 ⁴ / ₅		3.53'55" ⁴ / ₅	Desé
12	E. Lise	Vosgues	22	5.30	38'25"	41'25"	44'36"	42'31"	46'49"	41'30"	3.33'46"	Seté
13	R. Altaba	C. E. C.	23	6.—	40'55"	42'30"	49'48"	53'32"		38'25"		Retirat
14	J. Vila	"	24	6.30	40'41"	42'40"	38'19"	43'05"	44'23 ¹ / ₅	38'19"	3.29'08" ¹ / ₅	Quint
15	R. Ballester	C. E. Gràcia	25	7.—	—							—
16	V. Mestres	C. E. B.	26	7.30	—							Retirat
17	J. M. Galilea	C. E. C.	27	8.—	38'25"							"
18	Ll. Estasen	"	28	8.30	36'21"	38'27"						Segon
19	J. Costa	C. E. B.	29	9.—	35'18"	35'39"	38'04"	39'06"	36'42 ⁴ / ₅	35'18"	3.4'49" ⁴ / ₅	Retirat
20	F. Forgas	"	30	9.30	42'17"	46'30"	50'23"	60'33"				"
21	J. Fons	C. E. C.	31	10.—	51'11"	53'22"						Retirat
22	X. Vilaró	"	32	10.30	44'09"	45'56"	44'46"	47'37"	52'26"	44'09"	3.54'54"	Onzé
23	J. Brunet	"	33	11.—	39'03"	40'29"	41'40"	43'46"	44'32 ² / ₅	39'03"	3.29'30" ¹² / ₅	Sisé
24	C. Bertrand	"	34	11.30	37'10"	38'11"	41'04"	43'51"	43'50 ¹ / ₅	37'10"	3.24'06" ¹ / ₅	Quart
25	J. M.ª Guilera	"	35	12.—	34'50"	35'08"	36'07"	38'33"	36'10 ⁴ / ₅	34'50"	3.00'48" ⁴ / ₅	Primer

Jutge de Sortida: Emili Vilaseca.

Controls: Eliodor Orfila.

Jutge d'Arribada: Francesc Domènech.

Josep M.ª Ros i Vila.

Cronometrador: Josep Mullor

Francesc Segalà.

Les sorpreses dels resultats, més notables que en les altres curses, es classifiquen així:

Cursa de skis per a parelles mixtes

COPEs «HOTEL PRATS DE RIBES»

19 inscripcions. Sortides, 16. Classificades, 15.

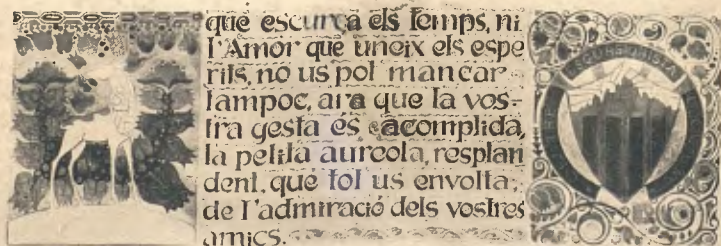
1. ^r	{ Carmelita Armangué . . }	C. E. de C.	3 m. 52 s.
	{ Xavier Vilaró . . . }		
2. ⁿ	{ Montserrat Gabarró . . }	»	4 » 42 »
	{ Kurt Barttenbach . . }		
3. ^r	{ Maria de Quadras . . }	»	4 » 43 »
	{ Carles Bertrand . . }		
4. ^t	{ Pilar Duran . . . }	»	5 » 16 »
	{ Josep M. ^a Estasen . . }		
5. ^t	{ Pilar Armangué . . }	»	5 » 19 »
	{ Agapit Vallmitjana . . }		
6. ^e	{ Mercè de Quadras . . }	»	5 » 36 »
	{ Josep M. ^a Guilera . . }		
7. ^e	{ Francesca Armangué . }	»	6 » 24 »
	{ Joan Duran . . . }		
8. ^e	{ Núria Armangué . . }	»	6 » 25 »
	{ Josep M. ^a Galilea . . }		
9. ^e	{ Lluïsa Marnet . . . }	»	6 » 58 »
	{ Lluís Bertrand . . . }		
10.	{ Ramona Martínez . . }	C. E. B.	7 » 38 »
	{ Antoni Maimó . . . }		
11.	{ Carme Xicart . . . }	C. E. de C.	7 » 59 »
	{ Joan Brunet . . . }		
12.	{ Maria Josepa La Rosa . }	C. E. B.	9 » 12 »
	{ Joan Benavent . . . }		
13.	{ Maria Rifà . . . }	C. E. de C.	10 » 3 »
	{ Josep Puntas . . . }		
14.	{ Maria Dolors Guilera . }	»	10 » 20 »
	{ Francesc Domènech . }		
15.	{ Isabel Rifà . . . }	»	11 » 19 »
	{ Joaquim Gomis . . . }		

I, per tal de tancar la temporada oficial amb el màxim esforç, i amb la tendència més sana d'aquest esport, es publicà el reglament per a celebrar la última cursa amb una travessia d'alta mun-

Cl. O. F. de O.

COPES I PLAQUES ATORGADES EN LES CURSES DE SKIS, HIVERN 1926-1927, ORGANITZADES PER LA SECCIÓ D'ESPORTS DE MUNTANYA

Josep M. Folch *En caràcter* *Josep M. Folch* *Josep M. Folch*

Josep M. Folch *Josep M. Folch* *Josep M. Folch* *Josep M. Folch*

Josep M. Folch *Josep M. Folch* *Josep M. Folch* *Josep M. Folch*

BARCELONA

Original de Darius Vilas

PRIMER I SEGON FULLS DE L'ALBUM-HOMENATGE ENTREGAT AL SENYOR IGNASI FOLCH I GIRONA
AMB MOTIU DE LA SEVA ACTUACIÓ PRO XALET DE LA MOLINA, L'ENTREGA DEL QUAL VA TENIR
LLOC SOLEMNEMENT EL DIA 15 DE MAIG, DURANT L'APAT QUE ES CELEBRÀ
A L'HOTEL FLORIDA DEL TIBIDABO

tanya. El dia 20 de març prengueren la sortida del Xalet de La Molina els equips de 2 corredors, obligats a carregar motxilla, fent camí fins al cim de Puig d'Alp, on s'establí una neutralització de 20 minuts per tal d'aprofitar el benestar d'aquelles altituds amb un temps esplèndid, continuaren carenejant fins a coll del Pal, per tal de pujar al Puigllançada i davallar a la barraca de Font Canaleta. La cursa fou un vertader record i produí una agradable sorpresa fins als més contraris a aquestes manifestacions: Heus ací el resultat; ja parlen prou:

Cursa d'Alta Muntanya

COPES «ATRACCIÓ DE FORASTERS» I «S. D'E DE M.»

La Molina, Puig d'Alp, Coll del Pal, Puigllançada i Font Canaleta.

5 equips inscrits. Sortits i classificats, 4. Tots del C. E. de C.

Equip	Sortida Xalet	Control Puig d'Alp	Control Puigllançada	Arribada Font Canaleta
Josep M. ^a Guilera Josep M. ^a Galilea	(A)S-8 h. 3 m.	10 h. 00 m. 10 s. 10 h. 20 m. 10 s. (neutralització 20 minuts)	11 h. 28 m. 45 s.	11 h. 58 m. 19 s. TEMPS TOTAL: 3 h. 35 m. 19 s.
Carles Bertrand Xavier Vilaró	(A)S-8 h. 0 m.	9 h. 59 m. 46 s. 10 h. 19 m. 46 s. neut. 20 minuts	11 h. 31 m. 45 s.	12 h. 07 m. 45 s. TEMPS TOTAL: 3 h. 47 m. 45 s.
Lluís Estasen Jofre Vila	(A)S-8 h. 1 m.	9 h. 56 m. 18 s. 10 h. 16 m. 18 s. neut. 20 minuts	11 h. 44 m. 30 s.	12 h. 21 m. 07 s. TEMPS TOTAL: 4 h. 00 m. 07 s.
Joan Andreu Ernest Mullor	(A. . . .)S-8 h. 2 m.	10 h. 9 m. 30 s. 10 h. 29 m. 30 s. neut. 20 minuts	11 h. 39 m. 50 s.	12 h. 22 m. 09 s. TEMPS TOTAL: 4 h. 00 m. 09 s.

L'equip arribat en primer lloc guanyà un parell de magnífiques copes cedides per l'Atracció de Forasters i la Secció d'Esports, amb medalles per a tots els classificats.

Aquestes són les curses organitzades pel CENTRE. També guanyaren els nostres skiadors varis premis dels Concursos que el Centre Excursionista Barcelonès i l'Agrupació Excursionista Catalunya organitzaren, en obtenir les més brillants classificacions; i passaren a la nostra propietat les copes que ambdues entitats varen oferir en llurs proves.

Havem de parlar ara de l'ajut rebut de molts socis per a l'assenyalament del recorregut de les curses, especialment encarregat al senyor Josep M.ª Soler i Coll, de mà mestra en aquest afer, als senyors Vilaseca i Orfila, i a tots aquells que s'han prestat voluntàriament a l'enutjós ofici de control o cronometrador, per a agrair-los el seu amor al CENTRE i fer-los veure el bon resultat del seu treball, perfectament necessari.

Mercès de la seva cooperació.

Per fi, hem d'agrair una vegada més als donants de les copes i premis, llur desinteressat ajut a la propagació dels nostres esports, i esperar que la seva magnificència no ens privarà de llur concurs en els anys a venir.

I a tots els corredors, senyoretetes o skiadors, element essencial per a fer les curses, i en honor dels quals ens és agradable de reunir-nos avui per a festejar-los, un aplaudiment amb tot el nostre entusiasme, tot encomanant-los que no s'adormin sobre els llorers guanyats, car és la lluita constant la que proporciona el millor goig. A tots ells la meua admiració.

ALBERT OLIVERAS.

Bibliografia

FRANCESC MARTORELL.—*Epistolari del segle XV. Recull de cartes privades*.—Un vol. en 12.^u, 157 p.p.—Barcelona, 1926.

Aquest nou volum d'*Els Nostres Clàssics*, no consisteix més que en un aplec de lletres particulars sobre temes casolans, escrites sense cap pensament que poguessin ésser publicades. Per la seva mateixa espontaneïtat, s'hi comprèn avui, entre ratlles, un seguit de detalls de la manera de viure d'aquell temps, que les fa sumament agradoses; però, per sobre tot interès de qualsevol ordre, àdhuc el literari i filològic, tenen un perfum de senyoria, de bon tracte, de distinció, que els dóna un encis inútil de buscar en documents més treballats, de les èpoques modernes. A llur través hom veu una Catalunya de superioritat que avui mateix ens sembla una revelació.

P.

CARLES SARTHOU I CARRERES.—*Las Maravillas de Piedra*.—Un vol. en 8.º, de 71 p.p., amb nombrosos gravats i 24 làmines fora text. —València, 1926.

La darrera producció de l'infadigable senyor Carles Sarthou i Carreres, és una obreta saborosa que es llegeix de correguda.

Tal lectura transporta al mig del bé de Déu de meravelles estojades en aquella arqueta d'or i brillants de prop d'Alhama d'Aragó, i al qui algunes vegades ha tingut l'avinentesa de contemplar-les, li suggereix una pila de gaudis i contentaments, com si altre cop es trobés davant d'aquell veritable tresor de què la naturalesa fa fa mercè a la humanitat. El llibre del senyor Carles Sarthou suara esmentat, reduït, però interessant de debó, posa de relleu totes les amagades belleses d'aquell indret privilegiat, i dintre de la prosa impecable, esdevé una visió poètica de l'obra de Déu, un cant a la naturalesa, deixant de banda l'obra de l'home, l'Art, ja tractada extensament pel mateix autor en la revista barcelonesa *Museum*.

L'autor de *Las Maravillas de Piedra*, se'ns mostra un veritable enamorat de la naturalesa, un somniador de les belleses que atressora els voltants del Monestir de Piedra, i en volades esplendoroses, curulles de fantasia, s'enlaira per les regions de la infinita sublimitat, per tal de cercar les imatges descriptives de ço que ell ha copsat en aquell recó d'Aragó, ple d'atractius naturals, en moments d'èxtasi de cara les cascades joganeres, emmirallant-se en els llacs misteriosos, esporruguint-se dintre les grutes encantades, resseguint les zigues-zagues de les plàcides torrenteres i gustant l'aigua medicinal que brolla per a romandre quieta en els llacs. En *Las Maravillas de Piedra* és descrit hàbilment el romanticisme sentimental de l'ambient que envolta el Cenobi cisterciense, es canta la grandesa que la llei divina ha llançat en aquest indret ple d'emoció i bellesa; i, a més a més, un recull de triades fotografies originals, decoratives a bastament de la materialitat de l'obra, pretén augmentar les gràcies naturals; però certament que l'autor, en escullir les insuperables fotos del seu arxiu voluminós, ha topat amb la insuficiència de totes elles, perquè és evident que l'emotivitat, la bellesa, l'alta impressió produïdes per la realitat en copsar tot ço que dona alè sobrenatural al Monestir de Piedra, no estan a l'abast de cap aparell fotogràfic.

F. DE P. BLASI

MOSSÈN FREDERIC MARTÍ ALBANELL.—*Notes Històriques del Papiol*.
—Un fullet en 12.ª, 47 p.p. i 9 làmines fora text.—Arts Gràfiques
de Rigol i C.^a—Barcelona, MCMXXVI.

El recull de *Notes històriques*, que alguns amants dels records vells de la nostra terra, d'un quant temps ençà, vénen realitzant, contribueix d'una manera ben efectiva, a fer conèixer, i per tant, estimar, molts llocs que sense aquests treballs quedarien tan oblidats com si una mà forta i barroera els hagués esborrat del mapa de Catalunya. No mereix, certament, sort tan mesquina la baronal vila de Papiol, de la qual, abans que Mossèn Martí Albanell digués la *darrera paraula*, altres havien ja parlat, com esmenta l'autor en la *Bibliografia*. Nostra Associació féu al Papiol una excursió en l'any 1877. *L'Excursionista*, volum II, cita també una excursió realitzada en 1882.

Modestament es presenta l'opúscul de referència, però al llegir-lo hom es dona compte que res hi manca per a tenir un complet coneixement de la població historiada: situació, població, altura, clima, cultius, geologia, temps primitiu, etc., tot resumit com correspon a una publicació de la índole de la que ens ocupa. Amb major extensió s'ocupa l'autor de la part religiosa, es a dir, de l'Església parroquial, centre natural de tradicions i art, sense el qual res es podria saber del passat de quasi tots els pobles. Papiol, però, compta amb un altre nucli important, en el qual vinculen els seus records històrics, com és el castell, de l'existència del qual reтраu l'autor documents a partir del 1116 i posteriors; donant una completa notícia dels senyors que en el decurs del temps posseïren la senyoria jurisdiccional anexa a dita casa forta; així com dels privilegis reials concedits al poble per serveis fets als sobirans de Catalunya. Completen aquestes notícies, una curiosa relació dels principals fets ocorreguts a Papiol, des dels desgraciats temps de Felip IV i V, fins al segle passat, amb altres curioses notícies no mancades d'interès. Formen l'*apèndix*, els Goigs de Nostra Senyora de la Salut (església romànica) i de Santa Eulàlia de Mèrida, i el rectorologi de la parròquia, a partir del 1215. Il·lustren l'obra alguns fotogravats.

G.

F. MASPONS I ANGLASELL.—*Com es fa un tracte*.—Un fullet en 12.ª, 59 p.p.—Editorial Barcino.—Barcelona, 1927.

És un opúscul de vulgarització d'una part importantíssima del

Dret, que val per un tractat de les *obligacions*. Per desgràcia, la literatura jurídica a la nostra terra és escassíssima. Passat de la *Memoria* d'en Duràn i Bas i de l'obra d'en Brocà, que poden qualificar-se de cabdals, poc han contribuït en general, els juriconsults catalans a augmentar el nombre d'obres de consulta, i, menys encara, de popularització. No parlem de les altres terres hispàniques, perquè la indigència en aquestes matèries, és quasi absoluta, contra el que s'esperava quan aparagué la desgraciada obra de n'Alonso Martínez, el *Código Civil Español*, avui vigent. Entre la gent del *Fòrum* s'havia cregut que la publicació d'aquest cos legal originaria un nombre considerable de comentaristes, com succeí, per exemple, quan es publicà el Codi Napoleó; més no ha estat així. Aquest fet demostrat que no es considera el Dret civil en el seu vertader caràcter, sinó com un mitjà de guanyar-se la vida els que es dediquen a l'*ofici* de pledejar, migrada concepció, per cert, del que és aquest Dret substantiu per excel·lència.

Les lleis civils interessen a l'individu des del claustre matern fins després de la mort; són com l'aire que respirem, i l'atmosfera en què ens movem, i, no obstant, molts són els que desconeixen en absolut la seva transcendència, i ignoren que elles regulen les relacions jurídiques de tots els actes de la vida. Es comprèn que no siguin de general i imprescindible necessitat conèixer la Medicina, la Química, la Matemàtica, les Ciències exactes, en general; més, no és així quant al Dret civil, en quant regula els drets de la família i de la propietat en general. És per això que l'opúscul del senyor Maspons i Anglasesell ve a omplir un buit (i aquesta vegada no és semblant afirmació una *frase feta*), en la biblioteca de ton bon *pare de família*, en el sentit jurídic que té aquesta expressió. I en felicitar-lo per la seva bona obra, sigui permesa l'esperança que altres de la mateixa índole, vindran a omplir la deficiència sentida en aquesta classe de disciplines.

C.

Crònica

CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA

MAIG DE 1927

CONFERÈNCIES I SESSIONS.—El dia 5 el senyor Francesc de P. Blanc donà la segona sessió de projeccions referents a *Monuments artístic-arqueològics d'algunes regions de França*.

El dia 12, el senyor Comte de Carlet donà la primera conferència sobre *Monuments de Salamanca, la Ciutat Daurada*, illustrada amb projeccions del Dr. F. Xavier Parés i Bartra.

El dia 13 tingué lloc l'acte de repartiment de premis als concursants que han pres part als campionats i curses d'esports d'hivern celebrats enguany a La Molina, sota l'organització de la Secció d'Esports de Muntanya.

Els dies 18 i 19, el senyor Francesc de P. Blasi i Vallespinosa donà dues conferències. En la primera parlà de *Lisboa* la qual descripció fou ilustrada amb projeccions; i en la segona, descriví una excursió *Per terres del Maestrat; Morella i Penyíscola* que també fou ilustrada amb interessants projeccions.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA.—Els socis d'aquesta Secció efectuaren el dia 1 una excursió al Montseny, seguint l'itinerari de Gualba a Riells i Breda; el dia 8, una excursió d'un matí a Figaró i Montmany; els dies 14 i 15, al santuari de Queralt; el dia 22, una excursió d'un matí als voltants de Sardanyola i Sant Iscle de les Feixes; els dies 25 i 26, a les muntanyes de Prades; i el dia 29, una excursió d'un matí a Hospitalet de Llobregat, santuari de Velvitge i voreres del Llobregat.

SECCIÓ D'ESPORTS DE MUNTANYA.—El dia 15 tingué lloc a l'Hotel Florida del Tibidabo el dinar de comiat de la temporada d'esports de neu i entrega de l'Album-Homenatge al senyor Ignasi Folch, amb que bona colla d'amics han volgut palesar la seva gratitud per l'obra del Xalet de La Molina, del qual ha estat el principal propulsor. No cal dir que la festa resultà animadíssima i d'íntima companyonia, en la qual el senyor Folch pogué apreciar les grans simpaties amb que compta entre els elements de dintre i de fora el CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA.

EL RASTRE EN LA NEU.—Els dies 5, 6 i 7 tingué lloc al Palau de la Música Catalana la projecció de la pel·lícula de tècnica i art de manejar els skis *El Rastre en la Neu* que bé pot dir-se és un meravellós film que a la vegada de mostrar els mètodes per a ben servir-se dels skis presenta les bel·leses de la muntanya i els encants de la neu.

CONFERÈNCIES SOBRE ÀFRICA.—Els dies 18 i 19, Mr. Jean Thomas, del Laboratori d'alts Estudis, de París, que en missió científica

del Museu d'Història Natural a l'Àfrica Occidental francesa, recorregué el Sudan i el Sahara, donà dues conferències a la Sala Mozart, en les quals sintetitzà el fruit dels seus estudis sobre la psicologia i la manera de viure de la població d'aquells territoris, sobre les seves riqueses naturals i la possibilitat d'utilitzar-les especialment la pesca en l'alt i mitjà Níger i costes de Guinea. Completà el seu treball donant a conèixer algunes manifestacions de l'art negre, especialment els cants típics de la població sudanesa i de Guinea.

LA NACIONALITAT DE COLOM.—El dia 28, invitat per la Junta Directiva, l'historiador peruà senyor Lluís Ulloa accedí a encarregar-se de la conferència de clausura, per aquest curs, del cicle extraordinari de conferències sobre exploradors i viatgers catalans, que ha organitzat enguany el CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA amb motiu del cinquantenari de la seva fundació.

La conferència que versà sobre el tema *Resum de les meves investigacions sobre la nacionalitat catalana de Colom*, fou precedida d'unes paraules del senyor Francesc de P. Maspons i Anglasesell de presentació de l'historiador peruà i exposició de textos legals i antecedents sobre l'estrangeria dels catalans respecte a Castella en passats segles, que demostrà documentalment l'exactitud de la tesi del senyor Ulloa, l'interessant parlament del qual fou completat pel senyor Francesc Carreras i Candi amb la lectura d'una carta del 1473 del Consulat de Mar, la qual té gran importància documental.

Noves

VISITA.—El dia 20 visità el CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA el Dr. Gilbert King Martyn, de la Universitat de Cambridge (Anglaterra) acompanyat pel nostre consoci senyor Marcel Chevalier. El Dr. King Martyn acaba de passar quatre mesos a Ibiça i es dirigi a Andorra on passarà dos mesos més; el senyor King estudia particularment la flora de Catalunya.

APLEC EXCURSIONISTA.—El dia 22 es celebrà a Santes Creus el Primer Aplec Excursionista de les Comarques Tarragonines. A la

festa no solament hi assistiren els elements que actualment constitueixen aquelles entitats germanes, sinó que hi acudiren, en nombroses representacions, els excursionistes d'arreu de Catalunya que amb la seva presència volgueren palesar el companyerisme que els uneix per un ideal comú.

Biblioteca

REVISTES INGRESSADES ÚLTIMAMENT.—Sumaris resumits.

PEÑALARA

- Teichmann, Arno.—*Por la Montaña Cantábrico-Astúrica*.—1926-105-125.
 Delgado Ubeda, J.—*De los Picos de Europa. El Naranjo de Bulnes (2.516 m.)*.—1926-163.
 Fernandez Navarro, Lucas.—*Una notable ascensión al Teide*.—1926-171.
 Bernaldo de Quirós, Constancio.—*Serranilla. El «Ye'lmo» servio. El Naranjo de Bulnes. La Fuenfría*.—1926-207.
 Diaz Duque, J.—*Una Semana por los Pirineos. Posets*.—1926-231.

«SABADELL»

- Mosella Comas, Albert.—*La Tempesta. Estat elèctric de les muntanyes*.—1926-146.
 Llobet, Domenec.—*Sant Llorenç de Morunys o dels Piteus*.—1926-151.
 Rimblas, Pere.—*La Processó marina de Lloret a Santa Cristina o «sa morra, morra sa reliquia»*.—1926-167.
 Apologi.—*Can Feu. Bosc-parc de Sabadell*.—1926-171.
 Ferrés i Marcet, Joan.—*Els Llacs pirenenics i llur existència*.—1926-188.
 Rosell Casablanques, J.—*Els Arbres famosos. Recull de llegendes, històries i meravelles*.

BOLETÍN ARQUEOLÓGICO

- Duran Cañameras, F.—*El Señorío de Castellvell-(continuació)*.—1926-156-164-189.
 Toda, Eduard.—*Escornalbou*.—1916-169-193.

BUTLLETÍ DEL C. E. DE LA COMARCA DE BAGES

- J. G.—*Folklore comarcal*.—1926-163-187-196-208-287-299.
 Guitart, Josep.—*Recull de Documents comarcals. Sant Benet de Bages*.—1926-168-177-193-256-270-279-297-311-322.
 Font i Quer, Pius.—*El nom d'un Lli de Bages*.—1926-173.
 P. J.—*Excursió a Viver i Serrateix*.—1926-190
 Sarret i Arbós, J.—*Senyoriu de Castellgalí*.—1926-202.
 Miró i Borràs, Oleguer.—(*Número dedicat a.....*).—213.
 F. B.—*Per la part oriental de la Serra de Cadi*.—1926-262.
 Sarret i Arbós, J.—*Senyoriu de Castellet de Bages*.—1926-277.
 Puig, Ignasi.—*L'Observatori de l'Ebre*.—271-280.
 Sarret i Arbós, J.—*Senyoriu de Castelladral*.—1926-295.
 Borràs, J.—*El Santuari de Coaner*.—1926-300.
 Vila, A.—*Les Noces d'Or del CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA*.—1926-305.
 Sarret i Arbós, J.—*El Monestir de l'Estany*.—1926-317.

BOLETÍN DE LA SOCIEDAD ESPAÑOLA DE EXCURSIONES

- Gonzalez Simancas, Manuel.—*De Arte Románico Los Relieves de San Cipriano de Zamora*.—1926-167.
 Martín Eztala, Federico.—*Excursión a Boadilla del Monte y a Villaviciosa de Odón*.—1926-183.
 Mateu y Llopis, F.—*La Iglesia del Salvador en el Arrabal de Sagunto*.—1926-199.
 Sorribes, Pedro B.—*Exposición de arte religioso en Alcalá de Henares*.—1926-209.
 Gonzalez Simancas, Manuel.—*De Arqueología Numantina. Los Estratos en las Excavaciones de la Acrópoli*.—1926-253.
 García Bellido, A.—*En el Museo del Prado: Conferencias de Arte Cristiano*.—1926-277.

ALPINE JOURNAL

- Thorington, J. Monroe.—*The grands Mulets in Alpine Illustration*.—1926-189.
 Roger Smith, Hugh.—*The Karawanken and Julian Alps*.—1926-203.
 Amery, L. S.—*A Long Day on the Matterhorn*.—1926-207.
 Smythe, F. S.—*The North-East of the Klein Fiescherhorn*.—1926-218.
 Farrar, J. P.—*The Ochs or Klein Fiescherhorn*.—1926-228.

Schumacher, P. v.—*Over the Aiguille Blanche de Peuteret to Mont Blanc*.—1926-231.

P. J. H. V.—*Glacier Lassitude*.—1926-243.

REVISTA DE MENORCA

Guardia, J. M.—*L'Illa de Menorca*.—1926-196.

Castaños, E.—*Historia y Porvenir de la Tierra*.—1926-298.

BOLETÍN ARQUEOLÓGICO DE LA COMISIÓN PROVINCIAL DE MONUMENTOS H. y A. DE Orense

Jalhay, Eugenio.—*Los grabados rupestres del extremo sudoeste de Galicia*.—1926-373.

García Romero, C.—*El Gallego y el Latín*.—1926-392.

NOVES ADQUISICIONS

MARTONNE, EM. DE.—*Les Régions Géographiques de la France*.—París, 1921.

BATISTA I ROCA, JOSEP M.ª *Manual d'Excursionisme* —Barcelona, 1927.

GÜNTHER, SIEGMUND.—*Geografía Física*.—Barcelona, [s. d.].

TRABERT, WILHELM.—*Meteorología* —Barcelona, 1926.

KRETSCHMER, KONRAD.—*Historia de la Geografía*.—Barcelona, 1926.

RAFOLS, JOSÉ F.—*Techumbres y Artesonados Españoles*.—Barcelona, 1926.

HOERNES, MORITZ Y BEHN, FRIEDRICH.—*Prehistoria-I. La Edad de la Piedra.-II. La Edad del Bronce*.—Barcelona, 1925-1926.

HABERLANDT, MICHAEL.—*Etnografía*.—Barcelona, 1926.

FRECH, FRITZ.—*Geología.-I. Volcanes. Estructura de las Montañas. Temblores de Tierra.-II. Actividad del Agua corriente. Formación de los Suelos. Actividad del Mar*.—Barcelona, 1926.

MARTÍ ALBANELL, FREDERIC.—*Notes Històriques del Papiol*.—Barcelona, 1926.